

Riksdagens protokoll

2001/02:108

Fredagen den 17 maj

Kl. 9.00 – 11.21

1 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Tredje vice talmannen meddelade att Thomas Julin (mp) skulle återta sin plats i riksdagen fr.o.m. den 21 maj varigenom uppdraget som ersättare skulle upphöra för Lotta N Hedström.

2 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan

Tredje vice talmannen meddelade att eventuellt arbetsplenium lördagen den 25 maj skulle utgå.

3 § Jordbruk, m.m.

Jordbruk, m.m.

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2001/02:MJU15
Jordbruk, m.m.

Anf. 1 ULF BJÖRKLUND (kd):

Fru talman! Det är hög tid att lyfta bonden upp ur den depression och pessimism som har rått under senare år. Av olika skäl har en pessimism drabbat jordbruket. Det har ofta handlat om svåra vägval för bonden – att vara eller inte vara. Det har handlat om konkurrensneutralitet och löften som inte har infriats fullt ut. Fortfarande väntar vi på en hel del som borde infrias.

Den Björkska utredningen behandlar framtiden och det som måste göras för att återge bonden arbetsglädjen, styrkan och tron på framtiden. Att genomföra den Björkska utredningens alla förslag är på sin plats. Den måste fullföljas.

Så här i vårens grönska kan vi minnas det fantastiska odlingslandskapet, de böljande fälten och de fina betesmarkerna. Det är bondens naturliga miljövard. Utan den svenska bonden, utan betesdjuren och utan odlingsmarkerna skulle Sverige inte längre vara sig likt.

Den översyn och nödvändiga reformering som pågår både inom Sverige och inom EU måste ha som utgångspunkt att på alla plan stärka den svenska bonden, garantera en trygg och positiv framtid och underlätta

generationsväxlingar och nyetableringar. Detta gäller också jordbruket i Norrlands inland och fjälljordbruket.

Vi vill – och vi säger – att hela Sverige ska få chansen att leva. Jordbruk och skogsbruk är fortfarande kanske de viktigaste basnäringarna i det svenska inlandet och även i fjällnära områden.

Det är naturligtvis viktigt att översynen och reformeringen, som delvis pågår hos oss och i hela det övriga Europa, får en seriös hantering. Det får dock inte ske bara på EU-nivå och på regeringsnivå i Sverige. Utskottet har glädjande nog kommit överens om att göra ett tillkännagivande om att tillsätta en parlamentarisk kommitté med uppgift att utarbeta en svensk strategi för den framtida gemensamma jordbrukspolitiken fr.o.m. nästa programtid 2006. Det är en oerhört viktig fråga.

Kristdemokraterna har, som alltid i jordbruksfrågor, haft ett antal motioner, som nu har resulterat i ett antal reservationer. Det handlar om hela 14 reservationer, som vi naturligtvis inte fullt ut kommer att yrka bifall till. En del reservationer är våra egna, andra är gemensamma. Det finns hos partierna en gemensam grund i väldigt mycket när det gäller jordbrukspolitiken.

Jag vill nämna några av reservationerna. Främst handlar det om den gemensamma jordbrukspolitikens inriktning. Det är viktigt att tydligt markera att den svenska bonden måste få en chans att överleva, och att det svenska jordbrukslandskapet ska garanteras den biologiska mångfalden och allt det fina som vi vill ska finnas kvar till kommande generationer.

Vi har också en reservation som berör den rent nationella inriktningen och en som handlar om generationsväxlingen. Om man inte klarar av en generationsväxling på ett acceptabelt sätt ställer man sig alltid frågan när man kommer upp i åren: Att vara eller inte vara? Har vi någon som vill ta över, eller är det slut med jordbruket för familjens del? Av det skälet har vi också sagt detta i en reservation som rör konsekvensutredning.

Om vi gör en djupdykning i jordbrukets betydelse för det här landet kommer vi att förstå vidden av denna betydelse på alla plan. Vi har Europas och kanske världens bästa, renaste och finaste livsmedel – tack vare bonden.

Vi har också en reservation som handlar om jordbrukets konkurrensvillkor. Vi tycker att det går alldeles för långsamt med infriandet av löfterna om att få ryggsäcken avlastad som regeringen har gett bönderna. Det är inte roligt att varje gång man pratar jordbrukspolitik behöva prata om en ryggsäck som i själva verket borde vara borta. Det handlar om att lyfta fram de svenska bönderna så att de känner att de har samma möjligheter och konkurrensvillkor som bönderna i övriga Europa.

Jag tar för givet att de löften som regeringen har givit sedan några år tillbaka, framför allt när det gäller dieselskatten, äntligen ska kunna infrias.

Jag vill också säga något om Kristdemokraternas budgetalternativ. Vi har tidigare redovisat ett antal punkter där vi sänker dieselskatten till 53 öre per liter, dvs. till en nivå som är likställd den som gäller för övriga bönder i Europa.

Vi har också nämnt att vi vill ha mer pengar till miljö- och landsbygdsprogrammen. Där missade ju regeringen 400–500 miljoner per år. I framtiden kommer det kanske att läggas mer tyngd i landsbygds- och

miljöprogrammen i de områden som berör skogs- och mellanbygderna. Detta gäller inte minst jordbruket i norra Sverige, fjälljordbruket. Det är viktigt att även nationellt skjuta till pengar på detta område.

Vi har också pekat på den sociala situation som bonden befinner sig i. Stödet till avbytarverksamheten har avbrutits. En bonde vill, precis som alla andra människor, dels ha fem veckors semester, dels ha möjlighet att då och då ta någon dag ledigt. Det är ur psykologisk synvinkel viktigt att man från statsmaktens sida ser detta som så viktigt att man är beredd att stödja det. Därför har vi från Kristdemokraternas sida i vår budget avsatt medel till detta.

Vi säger också att man måste ge ett rent stöd till skördeskador. Man kan inte, som jordbruksministern och andra företrädare för regeringen, säga att det ju utgår skördeskadeersättning. Man säger att näringen totalt sett inte har lidit någon brist det är som gick, och att det trots allt gått ganska bra. Men den enskilde bonden, individen, kan inte några år i sträck drabbas av stora skördeskador och ändå överleva.

Jag har inte tänkt yrka bifall annat än till reservation nr 5 som berör den gemensamma jordbrukspolitiken inriktning. Det är en huvudfråga inför framtiden som ska hjälpa jordbruket i Sverige att överleva och få bonden att känna sig trygg. Det är en garanti som vi alla borde ge den svenska bonden.

Sverige och EU får inte glömma tredje världen. Det vimlar av människor och inte minst barn som ägnar hela sin dag och ibland natt åt att få fram mat. Mat till världens hungrande människor måste bli en framtidsfråga både för oss här och för EU. Det måste komma upp tydligare på programmet. WTO-frågorna är inte oviktiga i det sammanhanget. Murarna måste rivas. Vi är alla bara människor i samma båt, lika mycket värda och med lika rättigheter. Men tyvärr har vi i dag inte samma möjligheter.

Fru talman! Jag vill med detta understryka bondens viktiga roll för framtiden. Det pågår utredningar. Jag har förhoppningen att den parlamentariska kommitté som regeringen nu ska tillsätta på utskottets och riksdagens initiativ ska få arbeta fram ett bra och fint program som ska garantera och säkra framtiden. Bonden i Sverige kan då leva i trygghet och överlämna sitt jordbruk till kommande generationer och känna trygghet i det.

Anf. 2 INGVAR ERIKSSON (m):

Fru talman! I betänkandet vi nu behandlar tas en lång rad motionsyrkanden upp från bl.a. motioner som väckts under den allmänna motions tiden och som har stor betydelse för landsbygdens framtida utveckling. Det är frågor kring den gemensamma jordbrukspolitiken i EU men också internationell jordbrukspolitik liksom livsmedels- och landsbygds politik här hemma i Sverige.

Tyvärr tar regeringen liksom tidigare under denna mandatperiod väldigt lite hänsyn till den borgerliga oppositionens förslag. Följden därav är att många reservationer har fogats till detta betänkande. Det är också anmärkningsvärt att jordbruksministern under den sista jordbruksdebatt vi har under denna valperiod inte deltar i kammardebatten. Jag beklagar detta.

Med större lyhördhet från regeringens sida skulle utvecklingen på landsbygden och dessutom framtidstron hos alla som där arbetar och

Jordbruk, m.m.

verkar kunna bli långt positivare än i dagens verklighet. Jord- och skogsbruket är basnäringar på landsbygden. Inom ramen för dessa verksamheter ryms mycket stora värden. Det gäller inte enbart det produktionsmässiga, utan det finns också stora kultur- och miljövärden.

Inom ramen för odling och bebyggelse på landsbygden kan man följa tidigare generationers arbetsinsatser och levnadsvillkor långt tillbaka i tiden. I detta ligger oskattbara värden. Samma sak gäller den biologiska miljön. Det är genom generationers odlarmöda som vi fått den rika biologiska mångfalden i vårt land. Detta är också värden som måste bevaras.

Det finns samtidigt anledning att påpeka att bevarandeambitionerna inte får innebära att man lägger en död hand över landsbygden och de areella näringarna. Endast genom ett fortsatt aktivt ägande och brukande kan värdena förvaltas, utvecklas och bevaras till kommande generationer.

Ibland uppfattas bevarandekraven som så stora och tunga att verksamheten kraftigt försvåras. Det är olyckligt. Därför är det viktigt att t.ex. intrång i ägande- och bruksrätten som baseras på kultur- och miljöbevarande ersätts ekonomiskt fullt ut. Kostnaden för det allmännas intressen måste bäras av det allmänna och inte av den enskilde.

Generellt sett måste målet vara att företagen också ska vara så lite beroende som möjligt av regionalpolitiska och miljöpolitiska beslut. Ändå pekar utvecklingen vad gäller förändringar av EU:s jordbrukspolitik och även kommande internationella handelsuppgörelser på en övergång till mer av regionalpolitiska och miljöpolitiska beslut och allt mindre av direkta produktionsstöd.

Jordbrukspolitiken måste i den nu alltmer öppna marknaden även framgent vara gemensam. I annat fall skulle alltmer av dolda subventioner och högre skatter och avgifter äventyra möjligheterna att kunna konkurrera. Villkoren måste vara rimligt lika i en öppen marknad. Allt tyder på en ökad gemensam strävan att avreglera och förenkla samt minska stödnivåerna framöver.

Mot den bakgrunden är det svårt att förstå regeringens långsamhet eller brist på vilja att anpassa svenska skatter och avgifter som fortfarande fem år efter Björks utredning som klargjorde detta belastar den svenska livsmedelsproduktionen och snedvrider konkurrensförutsättningarna. När, Sinikka Bohlin, ska svenska producenter få likvärdiga konkurrensförutsättningar? Samma fråga kan med fog riktas till Vänsterpartiets och Miljöpartiets företrädare i dagens debatt.

Fru talman! Vi moderater kräver fortfarande att skatten på dieselolja för drift av jord- och skogsbrukets maskiner ska sänkas till 53 öre per liter och att skatten på handelsgödselkvävet ska tas bort. Vi har svårt att förstå varför man ska laborera med återbetalning av en skatt som inte behöver tas ut. Det är bättre att minska kostnaderna för den processen genom att inte ta ut den skatten. Vi vill däremot fortsättningsvis även ta ut skatt på kadmium och bekämpningsmedel, men inte på kvävet.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till reservation nr 3 som gäller den gemensamma jordbrukspolitikens inriktning. Då det gäller östutvidgningen är vi klara över att arbetet med avreglering och marknadsanpassning av jordbrukspolitiken måste gå vidare om den önskvärda utvecklingen ska kunna genomföras i rimlig tid.

Jag vill också fråga Sinikka Bohlin om utbetalningarna av arealersättningarna framöver. Kommer de att ske det år pengarna avsätts till bonden? Vi har en reservation på det området.

Fru talman! Vi moderater har i reservationer fogade till betänkandet vidare tagit upp ett antal viktiga frågor som vi inte får stöd för. Låt mig här kommentera några av dem.

Vi tycker tillsammans med övriga borgerliga partier att generationsväxlingsfrågorna inom landsbygdsföretagandet är synnerligen betydelsefulla. Det måste bli en prioriterad framtida uppgift att skapa förutsättningar för unga människor att ta över exempelvis familjegården. Rimligare ekonomiska villkor för generationsväxling måste tillskapas inom jordbruket om vi ska få en positiv utveckling.

I reservation 22 tar vi moderater upp forskningsfrågor som är viktiga för svensk potatisodling samt i reservation 30 reglerna för arealuttag när det gäller trädor. Vi efterlyser förslag som skulle kombinera modernt lantbruk med föredömlig miljövård. Detta ska företrädesvis ske i jordbruksbygder med liten andel skogsmark. Det är där det betyder mycket. Vi har också en motion på det området.

I södra Sverige kan vi i dessa dagar njuta av vackert gula oljeväxtfält som berikar landskapsbilden och jordarnas produktionsförmåga. Tillsammans med kristdemokrater, centerpartister och folkpartister tar vi moderater upp oljeväxternas betydelse i reservation 31. Vidare beklagar vi det oförståndiga beslutet att avveckla det s.k. REKO-stödet och förvånas över att regeringen med samarbetspartier inte insett betydelsen av detta miljöskyddande system.

Jordbrukets förutsättningar i norra Sverige tas upp i ett par reservationer från vår sida. Vi hävdar att man bättre än hittills måste ta vara på de möjligheter som jordbruk och livsmedelsindustri trots allt har i norra Sverige. Vi ser hur Finland på ett betydligt bättre sätt har utnyttjat möjligheterna efter EU-inträdet på detta område, och vi beklagar att regeringen är så långsam när det gäller att inse betydelsen av detta.

Det är naturligt att använda sig av det utrymme som finns i den nationella ersättningen samtidigt som ersättningarna och produktionen kan komma att ligga under referensnivån i anslutningsfördraget till EU. Detta bör kunna ske för att stimulera svin- och mjölkproduktion, som är så avgörande viktiga för bibehållandet av sysselsättningen och det öppna landskapet i norra Sverige.

Bärodlingen är en annan resurs som behöver stimuleras i norr. Mycket avgörande för utvecklingen här, som i hela Sverige, är företagandets förutsättningar. Det måste bli lättare att starta, driva och utveckla företag i Sverige om jobben och välfärden ska kunna tryggas även i framtiden.

För den ekologiska odlingens och produktionens omfattning och utveckling har regeringen satt upp mål som knappast kan nås utan väsentliga stödökningar. Utgångspunkten måste vara att det är konsumenternas efterfrågan på marknaden som är avgörande för produktionens omfattning, menar vi moderater. Vi är övertygade om att basen i det svenska jordbruket under överskådlig tid kommer att utgöras av den konventionella produktionen, som blir alltmer miljövänlig. Det är därför väldigt viktigt att stimulera även denna i ett miljöperspektiv. Vi tar upp detta i reservation nr 48.

Vi och jag, fru talman, yrkar bifall till reservation nr 3 – den gemensamma jordbrukspolitikens inriktning. Dock står vi givetvis bakom samtliga reservationer som är underskrivna med moderata namn.

Vi ser, trots de problem som jag här har berört, positivt på lantbruket och på landsbygdens utveckling. Men det förutsätter att vi skapar de möjligheter som vi politiker har uppgiften att göra.

Jag tycker tyvärr, fru talman, att det är lite dåligt med framsynheten och ambitionen att skapa möjligheter när vi ser på den regeringspolitik som har förts hittills under denna period, också med stöd av Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Anf. 3 JONAS RINGQVIST (v):

Fru talman! Det finns flera frågor som jag skulle vilja ta upp i den här debatten. Det gäller utvecklingen av kemiska bekämpningsmedel, utvecklingen av ekologisk odling, arbetsmiljön och den sociala situationen för jordbrukare, arbetet för att utrota svälten osv. Allt detta är frågor som vi berör i betänkandet och som vi ständigt återkommer till i den jordbrukspolitiska debatten. Det är frågor som kräver en lösning, och där vi tyvärr har alltför långt kvar för att uppnå våra mål.

Jag tänkte inrikta mig på två konkreta frågor som tillsammans är avgörande för jordbrukets utveckling. På initiativ från oss i Vänsterpartiet föreslår utskottet i betänkandet att regeringen ska tillsätta en utredning om den framtida jordbrukspolitiken. Med anledning av det vill jag ägna mitt anförande åt att förklara vår syn på hur den framtida jordbrukspolitiken bör utformas. Det är framför allt två delar som jag vill ta upp. Det ena är hur EU:s jordbrukspolitik bör förändras, och det andra är hur de svenska miljöstöden skulle kunna utformas för att bättre styra mot ett hållbart jordbruk.

Det är nödvändigt med förändringar av EU:s jordbrukspolitik – det är uppenbart. EU:s politik borde styra mot en jordbruksproduktion som ger säkra livsmedel, en bättre miljö, goda utvecklingsmöjligheter för jordbrukare och framför allt tillgång till mat för alla oavsett var i världen man bor. Men så är inte fallet i dag. Jag behöver inte räkna upp jordbrukets kriser de senaste åren. Vi är alla väl medvetna om det europeiska jordbrukets problem och om hur orättvist världens resurser är fördelade, med enormt stora grupper som lever med svälten eller under hot om svält.

EU:s jordbrukspolitik är, förutom att den styr åt fel håll, till stora delar ineffektiv. Exempel på ineffektiviteten är att vi har vissa stöd som driver på mot ett intensivare jordbruk samtidigt som vi har andra stöd för att gynna ett extensivare jordbruk. Vi har direktstöden, som är högst för dem med bäst odlingsförutsättningar. Sedan har vi andra stöd för att kompensera dem med sämre odlingsförutsättningar. Stöden gynnar i första hand ett storskaligt, industriellt jordbruk medan vi har andra, kompletterande, stöd för att gynna det småskaliga och det ekologiska. Det är inte något särskilt smart system.

En grundläggande del av den reform som vi vill se av EU:s jordbrukspolitik är att vi måste formulera tydliga mål och höga krav för miljö, djurskydd samt säkra livsmedel. För att undvika dagens målkonflikter, där miljö och djurskydd t.ex. tenderar att alltid komma i andra hand, måste de grundläggande målsättningarna i fördraget förändras.

När det gäller stöden vill vi se en förändring från kompensation för lägre priser och exportstöd till ersättningar för miljöåtgärder, bättre arbetsmiljö och stöd till regioner med sämre odlingsförutsättningar. En stor del av pengarna i jordbruksbudgeten måste föras över från generella direktstöd till miljöersättningar och stöd till landsbygdsutveckling. De krav som ställs från miljöerörelsen på att minst hälften av stöden borde gå till dessa åtgärder kan vara ett rimligt stöd inför nästa budgetperiod. Det är också viktigt att direktstöden förändras så att de innehåller miljökrav och har samma nivå oavsett odlingsförutsättningar. Det är inte rimligt att de som har bäst odlingsförutsättningar får mest stöd.

Vi anser också att de enskilda medlemsländerna i EU ska ges större möjlighet att själva anpassa stöden till nationella mål och behov. Skillnaderna inom EU är väldigt stora, och behovet av att utforma stöden på olika sätt är också stora. En sådan förändring ser vi som ett första steg mot att åternationalisera jordbrukspolitiken.

Med dessa förändringar ges vi bättre förutsättningar att hantera de utmaningar vi har när det gäller miljöfrågorna och de sociala förutsättningarna för jordbruket samtidigt som EU upphör med att slå ut jordbruk i fattigare länder genom dumpning av jordbruksprodukter.

Fru talman! Det andra området som jag vill ta upp här är hur vi utformar de nationella miljöstöden.

I dag fokuserar miljöstöden framför allt på tre olika områden. Dessa är biologisk mångfald, ekologisk odling samt åtgärder för att minska jordbrukets negativa miljöpåverkan. Det är på dessa områden som det krävs stöd, men de kan utformas på ett bättre sätt.

De största problemen som jag ser gäller det tredje området, dvs. åtgärder som syftar till att minska det konventionella jordbrukets miljöbelastning. I viss mån håller jag med Ingvar Eriksson här; de åtgärder som i dag finns inom detta område tar inget helhetsgrepp kring miljöproblemen i det konventionella jordbruket. I stället handlar det om stöd till enskilda odlingstekniska åtgärder. Vi anser att man inför nästa programperiod bör undersöka möjligheten till en förändring av systemet så att ett helhetsgrepp kring hela det produktionsinriktade jordbrukets miljöproblem kan tas.

Vi skulle vilja ha *en* modell med stöd till både den ekologiska odlingen och till miljöåtgärder i det konventionella jordbruket. Detta kan utformas som ett modulsystem eller som en trappstegsmodell, där den som tar steg mot ett ekologiskt uthålligt jordbruk får stöd för de olika steg som de väljer att ta. Den som odlar ekologiskt får i princip stöd för samtliga steg. Man kan utforma det som ett grundsteg som innebär en miljöanalys av gården. Det grundsteget kan då vara en förutsättning för att få stöd för övriga steg. De steg mot ekologisk odling som man kan ge stöd för kan t.ex. vara slopad handelsgödselanvändning, slopad kemisk bekämpning, balanserad växtföljd samt balans mellan växter och djur på gården. Detta går naturligtvis att utforma på olika sätt.

Vinsterna med ett sådant här system är flera. Programmets konstruktion är en stark stimulans för alla anslutna lantbrukare att gradvis öka sina miljöprestationer. Lantbrukare med konventionell produktion får bättre möjligheter att söka ersättningar för miljöförbättringar och påbörja omställningen mot ett ekologiskt uthålligt jordbruk även om de inte är beredda att ta hela steget på en gång.

Den konstlade gränsdragningen mellan miljöprogram enbart för ekologiska respektive enbart för konventionella jordbruk försvinner. I stället premieras samtliga anslutna bönder utifrån exakt samma kriterier och beroende på hur långt man är beredd att gå i miljöanpassning. Med det här systemet frikopplas stödet till ekologisk produktion helt från reglerna i EU:s ekologiska förordning, vilket undanröjer de växande problemen med ständiga villkorsändringar och överdriven detaljreglering på EU-nivå.

Inför nästa programperiod finns det anledning att gå vidare med en sådan mer genomgripande förändring av miljöstöden till både det konventionella och det ekologiska jordbruket. Jag förutsätter att den utredning som utskottet föreslår ska tillsättas kommer att ta upp även dessa frågor. Jag är hoppfull om att vi kan hitta en bra lösning.

Jag vill också passa på att kommentera lite av det som Ingvar Eriksson sade eftersom han ställde en direkt fråga om det här med lika villkor och skatterna. I början av sitt anförande sade Ingvar Eriksson att helst skulle jordbruket i Sverige klara sig utan regionalpolitiska stöd. Det rimmar ju rätt väl med pratet om lika villkor. Om vi ska ha lika villkor ska inte svenska lantbrukare få 3 miljarder kronor till landsbygdsutveckling, till miljöstöd och till Norrlandsstöd. Om vi ska ha lika villkor ska vi plocka bort dessa 3 miljarder så att vi har samma nivå på stödet som de har i t.ex. Danmark. Men med ett sådant system skulle vi inte ha ett jordbruk norr om Skara. Är det vad Moderaterna menar med lika villkor? Men tanke på vad Ingvar Eriksson sade i början om att svenska jordbrukare helst ska klara sig utan regionalpolitiska stöd är det lätt att tro det.

Vi vill ha ett miljöskattesystem på jordbrukets område som tydligt styr mot miljömålen. Det är helt avgörande för om vi ska klara de mål vi har satt upp att vi har kraftfulla styrmedel. Men dessa styrmedel ska naturligtvis inte utformas så att de är konkurrensnedvridande i onödan. Därför har vi tagit steg mot en återföring av handelsgödselskatten. Det innebär inte en konkurrensnedvridning för det svenska jordbruket, men miljöstyrningen ökar med vårt förslag. Med Moderaternas och andra borgerliga partiers förslag skulle miljöstyrningen försvinna totalt. Handelsgödselskatten är en väsentlig del i åtgärdsprogrammet för att minska jordbrukets växtnärläckage. Har vi inte handelsgödselskatten krävs det andra åtgärder i stället. Jag är tveksam till om de åtgärderna skulle vara billigare för det svenska jordbruket än en återförd handelsgödselskatt. Det vore väldigt intressant att höra vilka andra åtgärder Moderaterna och Kristdemokraterna skulle vilja ha i stället för en handelsgödselskatt.

Fru talman! Med det här vill jag yrka bifall till reservation nr 4. Vi står naturligtvis bakom våra övriga reservationer och våra motioner på området.

Det finns många saker som jag skulle vilja ta upp, men de saker som jag tog upp, EU:s jordbrukspolitik och en ny utformning av miljöstöden, ser jag som två av de mest centrala delarna i hur vi ska skapa möjligheter för en omställning av jordbruket åt det håll som vi vill se.

Anf. 4 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Fru talman! Jag uppskattar verkligen den glöd som Jonas Ringqvist visade för jordbrukarnas sociala situation. Den måste förbättras. Den

utsatthet på kostnadssidan som bonden har i dag och orättvisa konkurrensvillkor får ju sociala konsekvenser. Men det var inte det jag tänkte på i första hand nu. Jag undrar vad Jonas Ringqvist säger om avbytarstödet. Borde inte en lantbrukare, precis som vilken arbetare som helst, känna trygghet på semestersidan? Borde de inte ha möjlighet att koppla av några dagar med familjen och känna tryggheten att de klarar det ekonomiskt? Borde inte statsmakten stödja detta på ett psykologiskt sätt och visa hur viktigt det är att den möjligheten också finns för bonden? Vad är det som gör att Vänsterpartiet ger så dåligt stöd just till avbytarverksamheten?

Jag skulle också kunna ta upp det här med skördeskador och katastrofstöd, som ju Vänsterpartiet är emot fast det drabbar den enskilde bonden socialt. Jag vill höra vad Jonas Ringqvist säger om detta.

Anf. 5 JONAS RINGQVIST (v) replik:

Fru talman! Jag tycker att det skulle vara väldigt positivt om vi kunde införa ett system med avbytarverksamhet och ersättning för det. Jag är framför allt väldigt orolig över arbetssituationen för svenska mjölkbönder. De har ett väldigt hårt slit varenda morgon och varenda kväll, och de är ofta ensamma. Det är en helt absurd situation. Många mjölkbönder har inte de ekonomiska förutsättningarna att ta ut den semester som alla vi andra har rätt till. Nu kanske inte vi riksdagsledamöter har semester, men alla andra. Jag ser att det finns ett stort behov där.

Jag pratade om den reform vi vill se av EU:s jordbrukspolitik där vi flyttar mer pengar från direktstöd till miljöåtgärder, arbetsmiljöinsatser osv. Jag ser det som mycket möjligt att vi med en sådan omfördelning av resurser har förutsättningar att genomföra ett sådant program. Men i samarbetet med Socialdemokraterna och Miljöpartiet har vi i dag inte de ekonomiska möjligheterna att göra det som jag också vill göra, precis som Ulf Björklund. Om Ulf Björklund tänker tillbaka lite kan han nog minnas att vi t.o.m. har haft en gemensam reservation om avbytarjäns-ten. Vi har i alla fall haft en sådan reservation någon gång. Det är en fråga som vi också arbetar för och gärna skulle vilja genomföra. Jag tror att vi kan lösa det inom ramen för landsbygdsförordningen i ett framtida system. Det är min förhoppning.

Anf. 6 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Fru talman! Det borde inte ha varit någon svårighet för Jonas Ringqvist att visa Vänsterpartiets sociala patos genom att åtminstone ställa upp på 15–20 miljoner kronor som ett psykologiskt pekfinger som pekar på att det är viktigt att även bonden måste få de här möjligheterna och rättigheterna. Det är naturligtvis inte nog. Det är bara ett första steg. Men det lilla första steget borde väl även Vänsterpartiet ha varit med på när man pratar så vackert om det hela.

Hur är det då med katastrofskyddet? Är det nog med att man, när det här ska delas ut, säger att det gick ju dåligt för ett antal bönder under några år med potatisskörden, men för näringen totalt sett gick det ganska bra? Kollektivet är tydligen väldigt viktigt, men den enskilda individen glömmes man. Borde det inte vara mer individuellt inriktat, Jonas Ringqvist? Borde inte stödet ha funnits från Vänsterpartiet även här?

Anf. 7 JONAS RINGQVIST (v) replik:

Fru talman! När det gäller avbytarverksamheten vill jag säga att Ulf Björklund är väl medveten om att vi är tre partier som har ett budgetsamarbete. Vi står för den överenskommelse vi har inom det samarbetet. Jag kan se möjligheter att på sikt införa en avbytarverksamhet med stöd från staten inom ramen för landsbygdsförordningen. Jag tror att det vore en bättre lösning än att dutta ut lite pengar nu mest för att visa sitt sociala patos, som Ulf Björklund säger. Det är bättre att prata om konkret politik.

Vi har behandlat frågan om skördeskadesystemet i utskottet. Jag står bakom den utskottsmajoritet som jag är en del av i den frågan. Jag tror att vi har ett fungerande system. Det kan kanske finnas brister i det. Vi får se hur det utvecklar sig och återkomma till det i så fall.

Anf. 8 INGVAR ERIKSSON (m) replik:

Fru talman! Jonas Ringqvist påstår att jag har agerat på ett sätt som gör att vi inte skulle få något jordbruk norr om Skara. Han måste höra väldigt dåligt. Jag har väldigt klart uttryckt att trenden i dag är att stödsystemen kommer att förändras i riktning mot mer regionalpolitiska och miljörelaterade stöd. Jag och vi moderater står för att det kommer att bli så när man trappar ned de totala stöden i vårt land och i övriga EU-länder.

Men, Jonas Ringqvist, på grund av den svenska inhemska politiken diskrimineras jordbrukare i norr i förhållande till finska jordbrukare. Det tycker jag är djupt beklagligt. Här borde Jonas Ringqvist och andra kunna påverka regeringen i rätt riktning.

Sedan sade Jonas Ringqvist att det inte är rimligt att den som har bäst förutsättningar får högst stöd. Då utesluter han helt och hållet vad det beror på. Det är nämligen så att när vi gick in i EU sänktes prisnivåerna i Sverige medvetet. Man ersatte sänkningarna med direkta statliga pengar. Egentligen har vi principiellt varit emot det. De flesta politiker i Sverige är det. Vi tycker att det är naturligare att man får betalt för produktionen. Då behöver man mindre stöd. Om det är en del av priset är det klart att ersättningarna blir högre i kronor räknat där man har större skördar.

Som jag sade kommer vi i framtiden att få en utveckling i riktning mot mindre av direktstöd och mer av regionalpolitiska och miljörelaterade stöd. Det gäller då att vi får lika villkor på kostnadssidan. Jag syftar här på dieselskatten, som jag redan nämnt, och även på gödselskatten, som vi menar är diskriminerande för den svenske bonden, oavsett om han verkar i norr eller i söder.

Anf. 9 JONAS RINGQVIST (v) replik:

Fru talman! Jag har tidigare redogjort för vår syn på skatterna och behöver inte ytterligare utveckla denna. När det gäller direktstöden är jag mycket väl medveten om att dessa är en ersättning för sänkta priser och har utformats i enlighet därmed.

Ett av de avgörande problemen med EU-systemet och med EU:s jordbrukspolitik är att det är fråga om ett lapptäcke. Man har gång på gång genomfört små reformer för att hantera akuta kriser. Detta lapptäcke får absurda konsekvenser av typen de motsättningar som jag beskrev i mitt anförande. Vi har direktstöd som ger mest till dem som har

de bästa odlingsförutsättningarna, medan andra stöd får kompensera dem som har sämre odlingsförutsättningar.

Detta är inte något särskilt smart system. Tycker Ingvar Eriksson att det är ett smart system, eller skulle Ingvar Eriksson gå med på att det ändrades till ett som är mer rationellt och genomskinligt och som gör att vi tydligt ser vad vi vill gynna och vilka mål som vi strävar mot? Vill Ingvar Eriksson ha kvar lapptäcket?

Anf. 10 INGVAR ERIKSSON (m) replik:

Fru talman! Att säga att jag inte skulle vilja göra förändringar är ett påhopp. Vi har varit ledande i inriktningen på att försöka förenkla och rationalisera EU:s jordbrukspolitik. Det är glädjande att Sveriges riksdag i dag är ganska enig om att det måste ske en förenkling och förändring framöver.

Det är också oerhört viktigt att fråga sig vad som är orsaken till att det är så stora problem med att göra dessa förändringar. Det beror på att vi är på en stor marknad med många länder som har olika grundförutsättningar. Man har olika traditioner. Människors svält under första och andra världskriget har lett till den inställningen att livsmedelsproduktionen är kärnan i tryggheten för länder som drabbas av krig. Den inställningen lever fortfarande kvar.

Med tanke på att vi nu är med i en fredsunion, vilket EU verkligen är, ska det dock bli möjligt att steg för steg förenkla och komma ifrån det här komplicerade systemet. Det är den uppfattning som vi har, men Jonas Ringqvist och hans partisstrar och partibröder är ju negativa till EU. Han kommer att få leva kvar i den här verkligheten om han inte är beredd att bejaka de positiva saker som Europaunionen medför såväl när det gäller tryggheten och freden som när det gäller livsmedelsförsörjningen.

Anf. 11 JONAS RINGQVIST (v) replik:

Fru talman! Jag känner inte behov av att nu ta upp någon bredare debatt om EU:s framtid, EU:s utveckling och EU-medlemskapet. Jag har tydligt redogjort för hur vi vill förändra EU:s jordbrukspolitik. Vi inser att Sverige är medlem, och vi vill vara med om att utveckla EU:s politik trots att vi är motståndare till EU.

Jag hoppas att jag kan tolka Ingvar Erikssons delvis positiva svar så att han skulle vilja vara med på att förenkla systemet och komma bort från den absurda situationen att de som har de bästa odlingsförutsättningarna får mest stöd, medan andra stöd kompenserar dem som har sämre odlingsförutsättningar. Det ligger i förenklingarna. Jag hoppas att Ingvar Eriksson i framtiden kommer att vara med på en sådan inriktning.

Anf. 12 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Svenskt jordbruk är en omistlig del av vårt arbete för att skapa ett ekologiskt långsiktigt hållbart samhälle, som jag hoppas att alla ställer sig bakom. Det svenska jordbruket likaväl som jordbruk på andra håll i världen producerar inte bara mat och energi utan skapar också många andra produkter och framför allt andra värden som mänskligheten är betjänt av.

Vad krävs för att vi ska kunna fortsätta med den här produktionen i vårt land? Jo, det krävs att vi får konkurrensvillkor som är rimliga och

lika med de villkor som den svenske jordbrukarens konkurrenter – låt oss kalla dem för kolleger – har på andra håll i världen.

Varför krävs då detta? Jo, därför att svenskt jordbruk nu arbetar på en internationell marknad. Den s.k. ryggsäcken, som vi har pratat om i bra många år här i kammaren, måste lyftas av. Det svenska jordbrukets förutsättningar att konkurrera på den marknad som vi nu arbetar på, alltså på den europeiska marknaden, borde vara goda eftersom den svenske bonden producerar livsmedel av hög kvalitet.

Detta borde vara en bra komparativ exportfördel, men tyvärr har de som styr det här landet, de som innehar majoriteten i den här kammaren, inte insett att Sveriges bönder belastas med extra kostnader som kollegerna, konkurrenterna på den marknad som man nu arbetar inom, inte har. Man har alltså inte skapat förutsättningar för arbete på lika villkor.

Vad kommer majoriteten att göra åt detta? Nu återstår en mycket kort tid av denna mandatperiod, men det vore intressant att för en gångs skull få ett klart och entydigt besked utifrån de löften som bl.a. statsministern flera gånger har framfört från denna talarstol. Vad kommer man konkret att göra för att Sveriges bönder ska få likvärdiga konkurrensvillkor?

Fru talman! Vi har i motioner som behandlas i det här betänkandet tagit upp också en rad andra förslag som vi tycker är viktiga för att ge svenskt jordbruk och dem som jobbar med detta framtidstro, optimism och möjligheter att bidra till det som jag inledningsvis talade om, nämligen allas vår strävan att få ett ekologiskt mera uthålligt samhälle. Förutom rimliga villkor behövs det också en annan syn på jordbruksföretag. Jordbrukaren är en företagare, och eftersom han för det mesta är en småföretagare måste han få enklare regler. Som någon tidigare talare framhållit måste vi se till att generationsväxlingsproblematiken löses.

Vi måste också se till att vi för denna viktiga näring bidrar med ökade resurser för forskning och produktutveckling. Självklart måste vi också eftersom jordbruksföretagen är lokaliserade till alla delar av Sverige se till att vi har en vettig och bra infrastruktur och bra kommunikationer, så att det är möjligt att bedriva företag i alla delar av vårt land.

Eftersom det i mycket handlar om småföretag måste vi fortsätta att satsa på exportfrämjande åtgärder, bl.a. för den nischproduktion som vi har på olika håll i landet. Det är med beklagande som jag har kunnat konstatera att den satsning som den borgerliga regeringen inledde i början av 90-talet – och som det fram till nu har satsats ungefär 20 miljoner kronor på varje år – nu är neddragen till nivån 4–5 miljoner kronor per år.

Jag kan inte förstå varför majoriteten väljer att plocka bort det som skulle kunna ge jobb och utkomstmöjligheter i vårt land, framför allt på den svenska landsbygden. Jag kan inte förstå att man väljer att dra in på det som är framtiden, nämligen att fortsätta att internationalisera och ge den svenske jordbrukaren produktions- och utkomstmöjligheter.

Fru talman! Vi tar i våra motioner också upp en rad andra saker. Min kollega Åke Sandström kommer sedermera att säga några ord om Norrlands- och skärgårdsjordbrukets speciella problematik, och jag avstår därför från att gå in på de frågorna.

Jag skulle vilja avsluta med att ta upp det som trots allt kanske är allra viktigast att diskutera, nämligen vad som händer 2006, när den agenda vi nu följer går ut och måste omvandlas och omformas. Vi i Centerpartiet

säger att EU:s jordbrukspolitik behöver omvandlas från en gemensam jordbrukspolitik till en gemensam mat- och landsbygdpolitik. Vi tror nämligen att vi inte, vilket en del talar om, kan avveckla alla de stöd, bidrag och liknande som finns i den agenda vi för närvarande arbetar under, utan vi måste omvandla den. Men det måste göras på ett sådant sätt att vi inte rycker undan produktionsförutsättningar eller utkomstmöjligheter och arbetstillfällen på svensk landsbygd.

Vi måste också se till att vi i det stora, internationella perspektivet – jag talar om WTO – gör förändringar parallellt med de andra stora aktörerna i världen, bl.a. USA, så att vi inte ensidigt försämrar det europeiska jordbrukets förutsättningar. Vi måste göra förändringar så att de som arbetar i det europeiska lantbruket får likvärdiga förutsättningar med konkurrenterna i andra världsdelar.

Låt mig heller inte glömma den viktiga frågan om djurskyddet, där vi också har en komparativ fördel i Sverige. Vi måste hjälpas åt. Nu ska vi diskutera det i en särskild debatt, men vi måste hjälpas åt att implementera det svenska djurskyddstänkandet i andra delar av Europa, så att vi kan få bort de avarter som vi bl.a. kan se i etermedia ibland.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation 6. Jag står självfallet bakom alla de reservationer som mitt namn står under, men i det här sammanhanget väljer jag att yrka bifall bara till reservation nummer 6.

Anf. 13 HARALD NORDLUND (fp):

Fru talman! Tredje världen kritiserar EU och USA. En förändring av jordbrukspolitiken dröjer. EU- och WTO-processerna måste ta fart.

En socialliberal jordbrukspolitik innebär bl.a. skärpta regler och utbyggda kontroller för konsumenternas säkerhet. Det innebär ökat stöd för bevarande av kulturell och biologisk mångfald. Vi socialliberaler vill se en avreglering av europeiskt jordbruk. En avreglering som innebär slopade skyddstullar, fritt marknadstillträde för exportörer i fattiga länder och kraftigt minskade subventioner.

De problem vi ser i dag och som vi måste ägna våra ansträngningar åt att lösa kan man sammanfatta i tre punkter:

- överproduktion,
- kraftig specialisering av jordbruksproduktionen i Europa,
- slöseri med skattemedel.

Det är de tre stora utmaningar som vi står inför.

Överproduktionen medför dumpade världsmarknadspriser, som slår ut jordbruk i u-länder. Specialiseringen medför negativa effekter på miljön, och omfattningen av EU:s jordbrukspolitik är ett stort problem inte minst när det gäller östutvidgningen.

De socialliberala målen är tydliga. Det första är internationell solidaritet, alltså större möjligheter för jordbrukare i tredje världen att producera mat för både sin hemmamarknad och för export. Vi vill se mer bistånd och snabb östutvidgning. Det andra målet är säker mat – säker mat av hög kvalitet till Europas konsument. Det tredje är bevarande av biologisk mångfald och radikalt minskat läckage av kemikalier och växt-

näringsämnen. Målen handlar också om etisk djurbehandling och om bevarande av kulturvärden och kulturbygder.

Det som vi socialliberaler nu vill se är en snabb WTO-uppgörelse om avreglering av Europas och USA:s jordbruksmarknader med slopade skyddstullar, fritt marknadstillträde för exportörer från fattiga länder och en minskning av jordbrukssubventionerna med runt 70 %. Vi vill se skärpta regler för europeisk matproduktion. Vi säger nej till långa djurtransporter och nej till antibiotika och kadaver i djurfoder. Vi vill införa avgifter på bekämpningsmedel med miljöpåverkan. Vi vill se fortsatt matutveckling för att få fram t.ex. mer smaltmat, nyttigare snabbmat osv.

Vi menar att 30 % av den nuvarande subventionsnivån ska användas till bevarande av jordbruk som är viktiga för kulturell och biologisk mångfald. Det innebär åtminstone en fördubbling av den gröna boxen, EU:s nuvarande jordbrukspolitik.

De här förändringarna skulle utsätta branschen för ett starkt förändringstryck. De som sitter fast i ett plantänkande är övertygade om att mindre subventioner skulle innebära minskad produktion. Man är övertygad om att det skulle leda till färre sysselsatta och högre priser. Också kraven på mer ekologiska brukningsmetoder skulle pressa upp prisnivån, anser man. Men för att skapa sig en föreställning om de totala effekterna måste man väga in flera aspekter. Europa har goda möjligheter som livsmedelsexportör. Konsumenterna i Europa kommer att köpa mer mat från andra länder.

Resultaten av de här förändringarna – kraftig subventionsminskning, stor exportökning, stor importökning, betydande omläggning av brukningsmetoder i ekologisk riktning och en viss övergång till nya grödor – skulle, menar vi, paradoxalt nog kunna leda fram till ett ungefär oförändrat antal sysselsatta i jordbrukssektorn och en ungefär oförändrad prisnivå om man ser till konsumenternas hela matkorg.

Men visst behövs det kortsiktigt nationella åtgärder. Jag tänker t.ex. på att det är viktigt att finna former för återföring av miljöavgifterna, som ju handlar om både konkurrensneutralitet och miljöinriktning.

Visst är det viktigt att vi fortsätter att driva på småföretagarpolitiken. Jag är förvånad över att vi inte är beredda att i våra jordbrukspolitiska debatter se småföretagarfrågorna bredare. Man ser bara vissa mindre, begränsade frågor. Jordbrukarna är småföretagare. Låt oss tala om småföretagarpolitiken bredare!

När det gäller de kortsiktigt nationella åtgärderna tänker jag också på nyrekryteringen till jordbruket. Det är ett bekymmer. Vi behöver mera diskutera vilka politiska åtgärder vi behöver nationellt och på kort sikt för att komma åt de problemen.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till reservationerna 7 och 12.

Anf. 14 GUDRUN LINDVALL (mp):

Fru talman! Det är glädjande att vara ute och tala med bönder i dag. Det finns en enorm framtidstro i många fall. Det finns en stor entreprenörsanda, en stor vilja till utveckling, ett intresse för ny teknik och för nya odlingsmetoder. Det finns utan tvekan en vetskap om att det här finns någonting att satsa på som man kan försörja sig på och som kan ge vinst och som dessutom kan vara ett oerhört stimulerande yrke.

Men man kan också hitta precis motsatsen när man är ute och talar med bönder, nämligen en arrogans mot oss politiker som inte förstår hur det är att sitta och harva just precis den egna fåran, en nonchalans över de åtgärder som vidtas och ett ointresse att utveckla företagen.

Jag tycker att den skillnad som finns beroende på vilka kategorier bönder som man talar om i dag är slående. Ni har säkert alla mött den. Men den är också oroande. Dessa positiva bönder är de ekologiska lantbrukarna som ofta samlas och diskuterar, utvecklar sina företag och vill någonting. Och det känns som en enormt positiv potential i Sverige. De andra är de som kanske gör som pappa har gjort och som inte riktigt ser en framtid i det som de håller på med.

Jag ska läsa upp några pratminus ur en artikel.

En person säger följande:

I dag är lantbrukets egna tidningar de som är värst när det gäller att sabla ned lantbrukets och köttets framtid.

Han säger också:

Det enda som svenska lantbrukare talar om är dieselskatt och LRF, två helt irrelevanta begrepp för ekonomin i deras enskilda företag.

Denna person säger vidare:

I stället är det viktigt att koncentrera sig på styrkan i svensk köttproduktion för att vända den negativa utvecklingen där produktionen inte alls håller takten med den konsumtionsökning som sker.

Han fortsätter:

Det finns en massa positiva förutsättningar här, och det finns massor av marknader, och det gäller alla djurslag, såväl nöt, gris som fjäderfå.

Vem är då denna person? Jo, det är den nya direktören i Swedish Meats, Peter Rasztar, som kommer från Danmark. Han skulle kunna lägga till de gnälliga politikerna också som står här och talar om denna erbarmliga ryggsäck, dvs. om dieselskatten som är helt irrelevant när det gäller ekonomin för de enskilda företagen. Vi måste sluta med dessa diskussioner.

Den svenska ryggsäcken har knäckt en bondeledare och fått en parti-ledare att lämna in, och den är irrelevant för de enskilda företagens ekonomi. Det är inte det som vi ska diskutera. Vi ska diskutera det som de ekologiska lantbrukarna diskuterar, den framtidstro som kan finnas i svenskt lantbruk. Det är nämligen precis som Peter Rasztar säger, att det finns en massa positiva förutsättningar här. Låt oss diskutera dem.

Det är utan tvekan så att de 10 miljarder som EU-medlemskapet har tillfört svenskt lantbruk syns. Vi har världens mest moderna traktorpark. Åk ut nu under vårbruket och titta hur det ser ut på åkrarna. Det är stora maskiner med breda hjul, nytt och modernt. Dessutom har det under de senaste två åren investerats i ladugårdsbyggnader i Sverige som aldrig förr. Och det intressanta är att det har skett ett generationsskifte i lantbruket, och de som tar över investerar för de kan räkna pengar.

Jag skulle därför verkligen önska att vi kommer ifrån allt detta gnäll. Det är svårt att knäcka dessa myter om att det är så negativt. För vissa partier kanske det är en livsluft, men det är definitivt inget som skapar en framtid. Och vad det åstadkommer är att många unga människor i dag inte vågar söka till lantbruksskolorna därför att de tror på gnället. De tror att det inte finns en framtid i lantbruket, vilket innebär att många lantbrukare i dag har svårt att hitta människor som vill jobba hos dem. Det finns

t.o.m. fall där lantbrukare får lägga ned mjölkproduktionen därför att de inte hittar någon som vill arbeta hos dem. Och de som jobbar i lantbruket säger att det i dag går att välja, och då väljer de vem de arbetar hos. Och det är naturligtvis riktigt. Det är en marknad vi har.

Det ekologiska lantbruket har ingen ryggsäck. En av de ekologiska lantbrukare som finns i min närhet brukar åka ut på LRF-mötena och säga:

Min förtjänst ökade med 25 % sedan jag ställde om mitt lantbruk till ekologiskt lantbruk. Jag har 25 % högre vinst i dag. Så kan ni också göra.

Det är naturligtvis ganska provocerande. Nu är han en duktig lantbrukare och hade säkert en bra ekonomi även som konventionell lantbrukare. Men de ekologiska lantbrukarna har ingen ryggsäck. De har inte den ryggsäck som ni talar om när det gäller skatter på bekämpningsmedel och handelsgödsel. De tar ut ett högre pris på sina produkter, och de har en bättre ekonomi i sitt lantbruksföretag. Det är ett faktum.

Denna marknad ökar dessutom i EU. Om vi är med i EU måste vi försöka hitta de nischer som gör att det svenska lantbrukets fördelar kan utnyttjas. Det kommer nu en ekologisk kyckling till Sverige. Den har börjat produceras. Den ska börja säljas i Konsumaffärer, och konceptet kommer från Frankrike. Vi ligger alltså inte alltid först i alla lägen fast vi låtsas det.

Det talas mycket om att vi i Sverige har fått en sänkt prisnivå. Och som åhörare kan man tro att vi här i riksdagen sitter och bestämmer priser på lantbruksprodukter. Men det gör vi inte. Vi har inte en planekonomi. Vi har en marknadsekonomi. Och kan bönder vara duktiga och sälja sin havre till USA för höga priser är det fullt tillåtet. Kan man gå ihop med danskarna som man också gör och sälja korn dyrt är det fullt tillåtet, och det gör man också. De priser som det handlar om är de garanterade priserna som bönderna får om de vill sälja till staten. Men sedan är det fullt möjligt för bönderna att ta ut precis de höga extrapriser som de över huvud taget kan få. Och naturligtvis ska de göra det. Naturligtvis ska de se till att de producerar så goda produkter att de kan få ut ett merpris.

Ibland blir man förvånad när man hör hur det ser ut. Jag har kontakt med en lantbrukare som numera återtar allt kött. Det handlar om en bonde som har ett stort ekologiskt lantbruk och som skickar sina djur för slakt på närmaste slakteri, men han tar tillbaka allting och säljer direkt till affär. Han får då ut ett merpris på betydligt mer än det dubbla. Detta innebär naturligtvis att han nu kommer att bygga ett eget slakteri. Han inser att om han tar in flera led i sin egen regi så tjänar han pengar på det. Men han menar också att han bara genom att återta alla djur har förändrat sin situation radikalt. Det måste alltså till lite annat tänkande. Man kan inte alla gånger göra som far och farfar gjorde.

Det påstås också i Sverige att många jordbruk läggs ned. Och som i många andra fall måste man fråga sig varför det läggs ned jordbruk. Små jordbruk läggs ned. Ett av skälen är EU. Det är nämligen så att de bidrag som kommer har gjort att markpriserna har ökat, vilket innebär att om man inte kan ärva sitt lantbruk utan måste köpa det, då måste det vara en tillräckligt stor gård för att man ska kunna få in så mycket pengar att man klarar lånen eftersom priset har blivit högre. Därför finns det i många fall inte avsättning för små gårdar i udda bygder. Norra Uppland är ett typex-

empel på det. Men det som händer är inte att gården läggs ned utan att bondens granne tar över gården. Och samma areal odlas i Sverige som när vi gick in i EU. Det produceras precis lika mycket som tidigare, och där är det produktionsbegränsningar i EU. Vi producerar så mycket mjölk vi får, och vi producerar så mycket nötkött vi får, dvs. vi utnyttjar de möjligheter som finns fullt ut. Vi tar ut nästan exakt det antal handjursbidrag som finns.

Jag skulle verkligen önska att det blev en hyfsning i debatten. Det är inte negativt att vara bonde i Sverige. Det finns enorma potentialer och möjligheter, och det går att tjäna pengar.

När det gäller lika villkor kan vi se att Danmark har tio gånger lägre miljöstöd och tio gånger högre skatt på bekämpningsmedel. Och ett av skälen till att Miljöpartiet är intresserat av en återföring av miljöavgifterna på handelsgödsel och bekämpningsmedel är just detta, att det därigenom finns en möjlighet att öka skatten på bekämpningsmedel och återföra dessa pengar till lantbruket och se till att vi ökar miljöstyrningen på det sättet. Vi hoppas att det kommer att hända. Danmark har gjort så. Man har sett till att höja skatten på bekämpningsmedel rejält och återfört pengarna till lantbruket. Man får därmed en starkare styrande miljöeffekt, och man börjar se effekter. Allt fler slutar använda bekämpningsmedel i Danmark. Där är naturligtvis skälet att man har mycket lättare jordar och ser direkt att det rinner ned i grundvattnet. Man har alltså problem.

Jag måste också säga att lantbruket har påverkat den biologiska mångfalden, i alla fall fram till 50-talet. Sedan skedde det en förändring. Det kan man se inte bara i Sverige utan även på många andra håll där det kemikaliserade lantbruket i dag gör att den biologiska mångfalden i odlingslandskapet har det mycket svårt.

Det finns en känd naturvårdare som brukar hävda att en spannmålsåker är lika fattig på biologisk mångfald som en asfalterad parkeringsplats. I dag är det det ekologiska lantbruket som gör att många av de arter som är beroende av ett odlingslandskap har en chans att finnas kvar.

Från Miljöpartiets sida har vi många reservationer i det här betänkandet. Jag vill yrka bifall till reservation 10, men naturligtvis står vi bakom samtliga våra reservationer.

Jag vill bara kort säga att det som verkligen behöver tas bort av EU:s stöd är exportstöden för djur. En halv miljon djur skeppas med exportstöd till norra Afrika och Mellanöstern i transporter som ibland tar upp till en vecka till en slakt som är fruktansvärt grym. Om de exportstöden för levande djur försvinner har EU tagit ett steg framåt när det gäller djurskyddet. Där börjar Sverige bli omsprunget. De inredda burar som vi tagit ett beslut om och som det investeras i nu kommer inte att godkännas av Tyskland. Holland väntas gå efter och även Belgien. Ibland måste vi nog fundera på vad vi gör för någonting. Vi får höra att det konventionella lantbruket blir allt miljövänligare. Det är tyvärr inte sant. Användningen av bekämpningsmedel ökar.

Vi har två divergerande strömmar i lantbruksutveckling i dag. Vi har en som är positiv och med framtidstro som inte använder kemikalier och som hittar möjligheter, som är innovativ och vill göra förändringar, som tjänar pengar. Så har vi en annan, som säkert också tjänar en del pengar, där man reinvesterar, och det är naturligt att man gör så. Det är som med pensionsförsäkringen att man inte vill behöva skatta pengarna. Det gäller

att öka investeringen i sitt lantbruk. Det finns naturligtvis pengar även där att tjäna. Men vi måste, som Peter Rasztar säger, sluta med den självkritik som tyvärr bara är negativ.

Anf. 15 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Fru talman! Jag vill ställa några frågor till Gudrun Lindvall som jag ställt till Vänsterpartiet tidigare. Först vill jag instämma i att framtidstron naturligtvis finns. Vi har ju sett en tendens till att också investeringarna ökar i vissa delar av landet, framför allt att yngre tar över. För övrigt tycker jag att löften trots allt ska hållas, i överenskommelser ska man hålla det man har lovat.

Min fråga gäller Miljöpartiets inställning. I livskvalitetsfrågor vet vi att den är att leva nära naturen, att människor ska trivas med tillvaron. Men jag tänker på mjölkbönderna, som Gudrun Lindvall själv nämnde. Mjölkbonden är lite utsatt genom inlåstheten. Det är inte så enkelt att ta ledigt ibland. Man är väldigt bunden till marken, jorden och till mjölkningen. Avbytarstödet är en fråga som man skulle kunna hitta bra lösningar på och där man psykologiskt visar att det här är någonting som ska gälla också mjölkbonden som alla andra. Då kan man undra varför Vänsterpartiet tillsammans med Miljöpartiet inte har lyckats övertala regeringen och sagt: Peka på att detta är viktigt. Låt oss börja med en mindre insats och kanske bygga ut senare när vi gör omläggningen av programmet och möjligen baka in det i miljö- och landsbygdsstödet. Hade det inte varit någonting att satsa på?

Vad är Miljöpartiets inställning till detta? Det är människor det handlar om.

Anf. 16 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Fru talman! Det finns ett ganska enkelt svar på det: Bondeorganisationen vill inte det. Vi anser nämligen att det är väldigt viktigt att lyssna på brukarna. Vi hade under flera år det som ett krav att vi skulle öka avsättningarna till avbytarjämsst. Så tog vi kontakt med LRF om hur vi skulle utforma det. Då sade LRF: Kan ni inte släppa det kravet? Vi vill inte. LRF valde att ta över verksamheten. Nu har man fått i gång den verksamheten och vill inte ha en statlig inblandning igen. Det är skälet.

Jag tycker att det är viktigt att man lyssnar på lantbrukarnas organisation LRF i det här fallet. De ser att det fungerar i den organisation som de själva har skapat. Det finns ingen anledning att av politiska skäl – ska vi kalla det valfläskskäl – kräva ut någonting som lantbrukarna själva inte vill ha. Det fungerar.

Dessutom kan man se att detta ökar snabbt på de flesta mjölkgårdar i dag beroende på hur många kor de har, och många mjölkgårdar har i dag anställda. Det innebär att det här för många mjölkbönder inte är något problem. Det problem som mjölkgårdarna har haft är att hitta folk som vill arbeta.

Det var en mycket intressant artikel i en av lantbrukstidningarna som visar att alltför många kvinnor i dag söker sig till lantbruksgårdarna, och de är just intresserade av mjölkproduktion. Vi kanske kommer tillbaka dit där vi var för 50–100 år sedan där det är kvinnorna som har hand om kor och mjölkning. Det intressanta var att en lantbrukare som hade tre fyra kvin-

nor anställda menade att kvinnorna är duktigare när det gäller kor än män. Det är möjligt.

Vi hade hemskt gärna varit med om att få fram pengar till en avbytar-tjänst, men lantbrukarna ville inte.

Prot. 2001/02:108

17 maj

Jordbruk, m.m.

Anf. 17 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Fru talman! Det Gudrun Lindvall säger är ganska anmärkningsvärt. Jag har pratat med många bönder, inte minst de senaste veckorna. De anser det här vara en mycket viktig fråga. Det är viktigt att få känna det psykologiska stödet. Då pratar jag om enskilda lantbrukare. Vad LRF i det här sammanhanget tycker är väl inte så viktigt – höll jag på att säga. Det är inte i alla lägen som bönder och LRF är överens i alla frågor. Det gäller att lyssna på den enskilda människan, individen, om hur situationen är. Visst varierar det. Vi har olika krav i livet. Men frågan är om det ska finnas en möjlighet även för bonden att hitta en modell. Vi från statsmaktens sida kan hjälpa till att hitta en sådan modell.

Det gäller för övrigt även skördeskade- och katastrofersättningarna. Det går inte att bara se till en näring som sådan och säga att det gick ganska bra, inte lika bra som det brukar, men här behövs inget stöd när den enskilda bonden, kanske som potatisodlare, drabbas flera år i sträck. Man måste från statsmaktens sida, när man hjälper till att producera våra fina livsmedel, vara med och ta ett ansvar också för individen och säga att vi är beredda att hjälpa till, det är viktigt att bönderna finns. Då känner bonden sig trygg i sin produktion och känner stöd från statsmakten. Uppenbarligen är det ingenting som Miljöpartiet känner för, utan här kan man skylla på LRF.

Anf. 18 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Fru talman! Återigen: I det här fallet måste det naturligtvis vara LRF som organisation som talar. Man har byggt upp en avbytar-tjänst och sett till att det har kommit i gång många enskilda företag för att bedriva avbytarverksamhet. Man tycker att den verksamheten är positiv. Den har nämligen skapat arbeten på landsbygden, framför allt för kvinnor. Den situationen är så positiv. Om statsmakten skulle gå in skulle det vara negativt och till förfång.

Jag kan förstå att det finns en del bönder som skulle önska att man fick avbyteriet gratis. Men det säger sig självt att avbytarföretagen, som ju är småföretagare, måste jobba på marknadsmässiga villkor. Det är också människor vars företag måste ges en möjlighet.

När vi tittade på hur stöden skulle fördelas valde man från LRF:s sida, och vi får förutsätta att de talar för bönderna, att i stället ha stöden till annat. Man ansåg att det var bättre att lägga in de här pengarna i miljöstöden.

Detsamma gäller faktiskt skördeskador. Det var också en diskussion om det skulle finnas kvar eller gå till någonting annat. LRF valde att självt ta hand om det och ansåg att de stöd som gick ut via statsmakterna ändå inte gick rätt. Då var det bättre att de pengar som fanns gick till sådant som kändes som angelägnare. Man förhandlade bort dem. Har man en gång förhandlat bort de pengarna för att lägga dem till något annat kan man sedan inte komma och säga att man vill ha det också – det måste vi acceptera. Man måste ha en trovärdighet i sin argumentation.

Jag tycker inte att man har det om man från talarstolen säger att man vill ha pengar till avbytare och skördeskador. Det är någonting som LRF i förhandlingar med regeringen har valt att inte ha.

Anf. 19 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! Först skulle jag vilja instämma med Gudrun Lindvall genom att säga att det är lite tråkigt att vi inte har kunnat skapa en majoritet i kammaren för att från svensk sida ställa krav på att exportstöden till levande djur från EU ska tas bort. Det är tråkigt att vi i Centerpartiet och Miljöpartiet – och några ytterligare – gång efter annan ska behöva reservera oss i den frågan.

Så till min fråga. Jag måste respektera att Miljöpartiet bara vill ställa upp på en återföring av bekämpningsmedelsavgifterna till lantbruket. Men när kommer återföringen? Gudrun Lindvall har suttit i den inre kretsen och förhandlat år ut och år in, efter vad jag har förstått, i just den här frågan som Gudrun Lindvall säger sig ha fått igenom. Men när konkret kommer denna återföring? Bönderna frågar.

Anf. 20 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Fru talman! Den här återföringen har inte varit någon hjärtefråga för oss i Miljöpartiet. Vi har tillsammans tagit och givit i förhandlingarna. Formen för återföringen har drivits mycket hårt från lantbrukshåll, och vi har accepterat den eftersom vi ser fördelar med en återföring. Vi ser t.ex. den fördel som Danmark har utnyttjat, nämligen att inom denna återföringsmodell höja skatterna för att få en rejäl miljöprofil. Det har varit ett sätt och en påtryckning för att få en bättre miljö.

Som Eskil Erlandsson vet mal Bryssels kvarnar ganska långsamt. Han kanske ska ställa sin fråga i EU-parlamentet. När tänker Bryssel svara?

Anf. 21 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! Men Gudrun Lindvall måste väl ändå ha en uppfattning i frågan. Hon måste väl själv ha ställt frågan. Gudrun Lindvall måste väl ha en uppfattning om det är innevarande års avgifter, nästkommande års eller möjligen 2004 års avgifter som ska betalas tillbaka.

Anf. 22 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Fru talman! Svaret på den frågan kan naturligtvis utläsas ur budgeten. Vi förutsätter att Bryssel kan hantera sin byråkrati på ett sådant positivt sätt att det kan bli fråga om 2001 års avgifter. Medel för det finns också avsatta i budgeten. Så fort det kommer ett okej från Bryssel sker det en återföring. Det finns pengar avsatta i budgeten.

Jag har naturligtvis ställt samma fråga till departementet, vilket jag förutsätter att även Eskil Erlandsson har gjort. Men det är svårt att få ett svar. Öppenheten i EU-byråkratin är inte så stor precis.

Anf. 23 HARALD NORDLUND (fp) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Gudrun Lindvall för att hon förde in en ny fråga i jordbruksdebatten. Jag tycker att det är bra att vi diskuterar den svenska bondens situation på ett annat sätt än vi har gjort tidigare. Det är bra att Gudrun Lindvall inledde denna nya diskussion.

Jag har samma frågeställning som Eskil Erlandsson tog upp. För snart två år sedan var det en stor nyhet att miljöavgifterna skulle betalas tillbaka till bönderna. Jag vet att frågan ligger inom EU, men formerna för återbetalningen kan vi från svensk sida ändå ha åsikter om.

Gudrun Lindvall talade om avgifternas miljöstörande effekter och sade att det är viktigt att man åstadkommer sådana effekter. Det lilla som vi har fått höra om återbetalningen är att den ska vara arealrelaterad. Handlar den hemställan som vi har gjort om en miljöstyrande återbetalning?

Anf. 24 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Fru talman! Jag kommer inte riktigt ihåg, om jag ska vara ärlig.

Tanken är naturligtvis att pengarna ska återföras på ett sådant sätt att det inte missgynnar de som inte använder bekämpningsmedel. Vi har diskuterat en rak återföring baserad på areal. Men vi har också diskuterat om det finns möjlighet att göra en återföring baserad på betesmark, men det ville man inte göra, utan det ska vara en rak återföring relaterad till åkermark, oavsett vilken odlingsform som bedrivs.

Man får alltså stöd per areal, oavsett om man använder bekämpningsmedel eller inte. Det är på det sättet som man får en miljöstyrning. Man kan alltså få en återföring genom att minska kostnaderna för bekämpningsmedel och handelsgödsel. Det är det som är miljöpotentialen i det hela.

Det kan naturligtvis inte gå till så att man tar in avgifter och sedan ger tillbaka pengarna till samma bönder. Då skulle det inte bli den miljöprofil som man eftersträvar, utan avgiften måste återföras på all åkerareal.

Anf. 25 HARALD NORDLUND (fp) replik:

Fru talman! Nej, det är klart att man inte kan återbetala på det sättet. Då ökar ju bara byråkratin. Man kan inte ta in pengar och sedan betala tillbaka dem på samma grunder som man tog in dem. Det kan inte vara meningsfullt.

Men jag blev ändå förvånad över svaret från Gudrun Lindvall. Inte är det mycket till miljöstyrning i den konstruktion som hon nu presenterade.

Jag trodde att syftet från svensk sida var att få till stånd en ordentlig miljöstyrning. Återföringen är ju ändå arealrelaterad, men att döma av svaret är miljöstyrningen minimal.

Anf. 26 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Fru talman! Det är naturligtvis beroende av vad Bryssel går med på. Om man gör en återföring måste den ske på ett acceptabelt sätt. Om jag inte minns fel påminner det här ganska mycket om den återföring som Danmark har. Det som är miljöstyrande är inte bara att återföringen baseras på areal, utan det är också hur stor skatten är.

Danmark har valt att ha en sådan här återföring, men man har sett till att skatten är hög. För att det ska bli reella fördelar måste också användningen av bekämpningsmedel minskas eller helt upphöra. I ett ekologiskt lantbruk där man inte har kostnader för handelsgödsel- och bekämpningsmedelsskatt får man ett bidrag genom återföringssystemet.

Vi från Miljöpartiet hoppas att Sverige ska våga göra så som man har gjort i Danmark. Genom att höja skatterna rejält, framför allt på bekämpningsmedel, och ha en återföring kan miljöstyrningen ökas i systemet.

I dag har skatterna på handelsgödsel och bekämpningsmedel egentligen inte någon miljöstyrande effekt i Sverige. Skatterna är för låga. I dagsläget är det väldigt svårt att höja dessa skatter utan ett återföringssystem. Men i och med att vi får ett sådant system öppnas en helt annan möjlighet att höja skatten på handelsgödsel och bekämpningsmedel. Därmed ökar incitamenten för att inte använda dessa ämnen.

Anf. 27 INGVAR ERIKSSON (m) replik:

Fru talman! Gudrun Lindvall säger att det ekologiska jordbruket inte har någon ryggsäck. Det är sant. Men man har också ett väsentligt högre statsstöd som stimulans för denna produktionsgren. Så länge marknaden efterfrågar varorna går det att hålla ett högt pris på dessa produkter. Men betänk om det hade varit tvärtom, att allt hade varit ekologiskt producerat i Sverige. Då skulle inte prisnivån och inte heller statsstödet kunna hållas uppe. Det hade varit lite mer klädsamt om Gudrun Lindvall hade varit mer realistisk och ödmjuk i den här frågan.

Vi hävdar att det är bra med mångfald. Vi ska ha ett ekologiskt lantbruk som växer i den takt som efterfrågan ökar. Då klarar man dessa odlares ekonomi och också en positiv utveckling. Ett jordbruk som drivs alltmer miljövänligt ska även ha en stimulans för att ytterligare öka takten i den riktningen, men det vill ni inte medverka till, vilket jag beklagar.

Det är inte som Gudrun Lindvall påstår, att det konventionella jordbruket inte har blivit miljövänligare. Jag har själv sedan barnsben växt upp och sett hela utvecklingen från 40-talets slut till i dag. Jag har själv som aktiv bonde sedan 1960-talets början medverkat och känt av hur trenden har varit.

Vi har haft ett jordbruk som har gått från ett ekologiskt jordbruk till ett mer industrialiserat jordbruk där man använder mer handelsgödsel och dragit nytta av bekämpningsmedel. Jag har också sett att man på ett helt annat sätt i dag använder dessa hjälpmedel på ett positivt sätt. Därmed påstår jag – tvärtom vad Gudrun Lindvall säger – att det konventionella jordbruket har blivit miljövänligare. Så jag anser att den argumentationen är mycket svag, Gudrun Lindvall.

Anf. 28 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Fru talman! Jag skulle önska att det var så att det konventionella jordbruket hade blivit mer miljövänligt. Bekämpningsmedelsanvändningen har halverats därför att volymen har halverats. De ämnen som används i dag är mycket giftigare. Det har inte skett någon reell minskning. Dessutom ökar besprutningen på de hektar som besprutas.

Det finns många hektar som inte besprutas. Den vinning vi har haft är att alltfler har gått över till ekologiskt lantbruk. Hade man inte gjort det hade ökningen varit närmast gigantisk – det gäller t.ex. Round Up när man bryter träda i dag – vilket bl.a. har att göra med EU:s regler naturligtvis, men det sker de facto.

Peter Rasztar säger alltså att det finns massor av marknader när det gäller alla djurslag, såväl nöt, svin som fjäderfä. Är man på en marknad,

Ingvar Eriksson, måste man producera vad marknaden kräver. Man måste se till att man kan marknadsföra på ett sådant sätt att man får upp priserna. Där tycker jag att det helt klart finns stora brister i Sverige i dag.

När det gäller ekologiskt stöd är det enda miljöstödet som krävs i EU just ett stöd till ekologiskt lantbruk, därför att man gemensamt i EU, tydligen förutom Moderaterna, anser att det är nödvändigt att få alltför bönder att ställa om till en ekologisk produktion för att få en ekologisk långsiktigt hållbar utveckling. Det krävs i EU ett stöd till ekologisk produktion. Det finns skäl för det, därför att man ser att den användning av kemikalier som har accelererat sedan 50-talet inte skapar långsiktigt hållbar utveckling. Det här är en parentes i lantbruket. Det har varit en kemisk parentes de senaste 50 åren som inte kommer att kunna fortsätta, för den skapar så mycket miljöproblem att vi inte kan acceptera det.

Om lantbruket skulle betala alla de miljöproblem man skapar, då skulle det vara svårt att vara lantbrukare. Jag tycker att vi måste vara ödmjuka inför det och våga erkänna att i dag betalar inte lantbruket sina miljöproblem, det gör vi andra.

Dessutom är det en myt att påstå att lantbruket i Sverige ställer om till ekologisk produktion när efterfrågan ökar. Det gör man inte. Vi importerar i dag ekologiska produkter, bl.a. mycket från Danmark.

Anf. 29 INGVAR ERIKSSON (m) replik:

Fru talman! Självklart jobbar vi på en marknad. Just på grund av att marknaden i Sverige fortfarande efterfrågar mer ekologiskt producerade livsmedel ska de givetvis produceras. De kan produceras till ett så högt pris som i dag på grund av marknadens efterfrågan, annars hade det inte varit möjligt. Det är därför jag menar att det är viktigt att vi höjer hela miljönivån i jordbruket, också på den konventionella sidan.

Jag motsätter mig helt klart Gudrun Lindvalls uppfattning att det inte har skett något i miljövänlig riktning. Det är rent nys, för att använda Gudrun Lindvalls egna ord, att det inte sker något i positiv riktning.

Det är inte heller belagt att ekologiskt producerade livsmedel är nyttigare för människor att äta. Jag vill gärna upprepa, för att inte missförstånd ska uppstå, att vi moderater vill ha mångfald. Vi vill ha ekologiskt jordbruk med en produktion som är i takt med marknadens efterfrågan, för då får vi möjlighet att hålla en bra prisnivå och god lönsamhet i produktionen. Men huvuddelen av produktionen som konsumeras i dag kommer från konventionellt miljövänligt jordbruk, och vi måste också utveckla detta.

Sedan var det en sak som Gudrun Lindvall nonchalerade. Hon säger att vi ska sluta tala om dieselskatter och liknande pålagor som vi har i Sverige men som det är mindre av i andra länder. Varför det? Inte minst det miljövänliga ekologiska jordbruket är ju beroende av dieselanvändning. Då vore det väl intressant också för den delen av jordbruket att minska sina kostnader. Jag tror att vi i framtiden kommer att bli tvungna att sänka dieselskatten om vi ska få den positiva utveckling som Gudrun Lindvall vill ha på det här området.

Alltså: För mångfald, men också för realism och saklighet i debatten.

Jordbruk, m.m.

Anf. 30 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Fru talman! Det innebär att om alla svenska lantbrukare skulle vilja ställa om till ekologisk produktion därför att man tycker att det är bättre och ger en högre lönsamhet, ska alltså Ingvar Eriksson tvinga somliga bönder att fortsätta odla konventionellt. Jag tycker faktiskt att man ska få välja själv. Även om det blir den enfald som Ingvar Eriksson anser att det skulle bli om alla bönder ställde om till ekologisk produktion, tycker jag att de ska få göra det. Det tycker jag vore bra dessutom. Men de måste själva få bestämma.

Det förs nu en intensiv kampanj från det konventionella lantbruket mot det ekologiska som är ganska förskräcklig. Den innehåller väldigt många lögner. Det visar att man börjar bli rädd för att det ekologiska lantbruket inte kommer att vara någon sorts liten nisch när alltfler börjar vilja köpa de här produkterna och vill betala ett merpris därför att de tycker att det finns så pass stora fördelar. Det handlar inte i första hand om hälsan. De köper ett odlingsystem och ett sätt att hantera djur, natur, miljö och jord, och de är beredda att betala ett merpris för det.

När det gäller produktion i takt med efterfrågan sker ingen sådan. Det är sorgligt att se att det finns svenska bönder som i stället väljer att föra en kampanj mot det ekologiska lantbruket med lögner i stället för att fundera på hur de själva ska ställa om för att kanske ta del av det här som gör att man faktiskt går med mer vinst.

I dag importeras mycket grönsaker från Danmark. Men det exporteras också ekologiska produkter. Det är intressant att se att det finns en stor efterfrågan på svenskt ekologiskt producerat. Därför tror jag att det finns en stor, viktig och lönsam nisch för det svenska lantbruket, om man vågar hoppa på det tåget. Annars gör andra länder det. Frankrike håller på att ställa om stort i dag. Det är massor av franska bönder som ställer om till ekologisk produktion. I Tyskland är man långt framme liksom i Holland och Belgien. Sverige håller på att missa tåget, bl.a. på grund av den gnälliga diskussion som vi har i kammaren och på andra håll.

Anf. 31 SINIKKA BOHLIN (s):

Fru talman! Denna vackra vårdag känns denna debatt ganska dystert. Den är lika gammal som EU:s jordbrukspolitik, 50 år. Och när jag som är drygt 50 år ser mig själv i spegeln känner jag att jag skulle behöva ett ansiktslyft. Det kanske också skulle behövas ett lyft i den här debatten, men kanske även i jordbrukspolitiken som vi diskuterar i dag.

Sedan 50-talet då EU fick en gemensam jordbrukspolitik – vi har själva varit med några år – har det runnit mycket vatten under broarna. Världen har förändrats, men inte jordbrukspolitiken. Befolkningen har ökat, men avstånden har minskat på grund av snabba kommunikationer. Våra värderingar har förändrats. Kunskapen ökar, och vi ställer andra krav på våra livsmedel. Då måste kanske också politiken förändras.

Egentligen är det självklart att livsmedelsproduktionen hör framtiden till. Äta måste vi. Ca 90 % av vår föda kommer från jordbruket. Åkern och betesmarken kommer inom överskådlig framtid att utgöra de viktigaste ekosystemen på vår jord. Vad gör vi för att de ska fungera?

I framtiden har livsmedelssektorn, jordbruket och förädlingsindustrin flera viktiga uppgifter. Diskussionen bör därför utvidgas till att även

omfatta konsumentfrågor, som ingen har nämnt i kammaren i dag, miljö, djurhälsa och regional utveckling.

Fru talman! Alla dessa frågor – den globala utvecklingen, EU:s jordbrukspolitik, det nationella jordbruket och miljöfrågorna – behandlas i ett och samma betänkande. Betänkandet kanske också beskriver dilemmat att EU ”äger” jordbruksfrågorna och att de nationella parlamentens roll i utvecklingsarbetet blir mer och mer svårhanterlig i ett demokratiskt perspektiv.

Därför har, som många andra talare har sagt, ett enigt utskott i betänkandet gett ett tydligt tillkännagivande om en parlamentarisk kommitté som ska ha till uppgift att följa upp utvecklingen ända fram till 2006–2007. Men det räcker naturligtvis inte med en parlamentarisk kommitté. Det är ganska trögrarbetat många gånger.

Vi har i utskottet även skissat på en arbetsmodell som ger oss bättre möjligheter i framtiden att arbeta med alla EU-frågor, både inom jordbruket och inom miljön – frågor som ofta hänger ihop.

Det pågår nu en väldigt intensiv diskussion, kanske inte så mycket här i Sverige men i andra EU-länder, om vad som ska hända med jordbruket i framtiden. Stora och dramatiska händelser har bidragit till detta. Tyvärr är dessa händelser oftast av negativ art, t.ex. galna ko-sjukan, mul- och klövsjukan, dioxinskandalen. Å andra sidan finns det också något som är positivt, och det är t.ex. EU:s förestående utvidgning.

De allra flesta är överens, tror jag, om att EU:s gemensamma jordbrukspolitik måste förändras. Men hur ska reformeringen gå till? Vad ska vi ha i stället?

Vi socialdemokrater har fem utgångspunkter i vår vision om framtidens jordbruk. Sveriges bönder ska producera säker och sund mat. Jordbruket och livsmedelsproduktionen ska skötas ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbart. Vi ska ha ett levande lantbruk i hela landet. Jordbruket är för oss inte enbart viktigt för matproduktionen utan också, som många andra har sagt här, för de andra värden det skapar och för med sig. Dessutom ska jordbrukspolitiken vara solidarisk, också i ett globalt perspektiv.

Fru talman! Detta är den vision som finns i *min ryggsäck*. Detta med ryggsäck innebär för mig att det som jag har lärt mig under mitt liv tar jag med mig, och jag försöker lära mig att använda det i framtiden. Då tror jag att det är ganska lätt att vandra vidare. Det är nog svårare för de partier, kanske Centerpartiet, Moderaterna och kd, som går med den gamla ryggsäcken med tegelstenar i. Då är risken att man ramlar baklänges och fastnar och inte ser de framtidsmöjligheter som finns.

Det som kommer att hända närmast inom EU:s jordbrukspolitik är att kommissionen i enlighet med beslutet om Agenda 2000 under detta år kommer att presentera s.k. halvtidsöversyner om utvecklingen inom vissa marknadsordningar, t.ex. jordbruksgrödor, mjölk och nötkött. Rapporterna kommer i huvudsak att beskriva utvecklingen. Eventuella förändringsförslag blir troligen inte alltför stora, det har vi väl fått lära oss de senaste åren.

Men jag tror ändå att den svenska positionen från socialdemokratin är ganska klar. Jag tror att den också har lite stöd i den här debatten. Det handlar om stöd till miljö- och landsbygdsutvecklingen – gärna mer och gärna på ett nytt sätt – men att vi ska avskaffa stöd som är handelssned-

vidande. Jag är, i motsats till Jonas Ringqvist, inte beredd att i dag lägga fram ett färdigt förslag om hur dessa program ska se ut. Det är ju därför vi har varit överens om att vi ska ha en kommitté där vi försöker hitta de bästa möjliga lösningarna inför framtiden.

Oavsett hur långtgående besluten i samband med den översyn som också har påbörjats i Sverige blir börjar naturligtvis också diskussionen om vad som ska hända i nästa period, 2007–2013. Det finns ju ett budgettryck inom EU. Vi vet att EU inte kan låna pengar på samma sätt som regeringar och nationella parlament kan göra utan måste finansieras med medlemsavgifter. Samtidigt har vi den förväntade externa pressen från WTO-förhandlingarna. Då förstår vi att beslut om stora förändringar kommer att fattas de närmaste åren.

Jag tror inte att jordbrukspolitikens framtid heter total avreglering och marknadsanpassning. I stället tror jag att det är viktigt att vi funderar på hur vi ska använda våra gemensamma jordbruksresurser på ett sätt som tar fasta på konsumenternas, böndernas och samhällets behov i vidare perspektiv.

Jag ser tre nyckelord för framtidens jordbruk. Det ska vara säkert, hållbart och etiskt. Frågan om en säker jordbruks- och livsmedelskedja har varit en ledstjärna i det svenska arbetet och har nu också fått vissa framgångar inom EU. Vi har t.ex. den s.k. vitboken om livsmedelssäkerhet.

Ordet ”hållbart” har varit synonymt med miljövänligt. I det här landet har vi naturligtvis satsat väldigt mycket på ekologiskt jordbruk. Jag är lika oroad som Gudrun Lindvall angående den debatt som nu pågår i massmedierna för eller emot ekologiskt jordbruk. Jag tycker att den är väldigt osmaklig när det finns många människor, många konsumenter, i det här landet som har valt ekologiskt odlade produkter som en fråga om livsstil. När man får dessa påhopp, som inte ens är sakliga, i massmedierna, är det inte speciellt roligt för oss konsumenter.

Det oroade mig också lite grann när jag lyssnade på Ingvar Eriksson när han i sitt första anförande sade att målet om ekologisk odling på 20 % inte kan nås om man inte lägger väldigt mycket mer pengar på det. Jag kan tala om för Ingvar Eriksson att jag kommer från Gävleborg, och vi har redan nått över 20 %. Det kan naturligtvis vara så att man i Ingvar Erikssons trakter, med stora spannmålsbönder, inte ens når upp till 1 %. Då förstår jag att man inte tycker om ekologisk odling.

En hållbar produktion måste också vara hållbar utifrån ekonomiska och sociala aspekter. Det är frågan om en levande landsbygd och utvecklingen i företagen som kommer med tiden.

Likaså tror jag att etiken är väldigt viktig. Inte minst är den viktig för de unga människorna. När man lyssnar på deras ord, deras debatter, talar de om etik när den här kammaren talar om bönder. Att vi måste ta hänsyn till de djur som människan har i sin tjänst är de flesta överens om, men hur omsätter vi etiken i praktiken och sprider den vidare inom EU? Naturligtvis är också den globala rättvisan en etisk fråga när 800 miljoner människor lider av svält, undernäring och hunger.

Man ska veta att det totala jordbruksstödet i världen är 250 miljarder dollar och att det samlade biståndet är 50 miljarder dollar. Vi vet också att det i fattiga länder oftast är kvinnan som är den livsmedelsproducerande parten i familjen. Om man tittar på den bilden kanske man ställer

sig frågan: Hur kan vi handla själva för att underlätta att världen blir bättre?

Fru talman! Jag känner inte igen mig i den pessimism som jag hört här i debatten. Jag har precis från LRF i Gävleborgs län fått en rapport om jordbrukets betydelse för Gävleborgs län. Den är positiv. Man ser möjligheterna i stället för att fastna i en gammal ryggsäck och hamna i ett dike och ligga kvar där och sprattla när de andra diskuterar vår framtid.

Fru talman! Det finns mycket att göra de närmaste åren för utskottet, som nu går in i sina sista debatter. Jag garanterar att jordbruket kommer att vara ett av de viktigaste områdena de närmaste fyra åren i det här utskottet. Med dessa ord vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 32 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! Jag tycker inte att Sinikka Bohlin är riktigt rättvis. Jag tycker faktiskt inte att Sinikka Bohlin är riktigt rättvis när hon säger att vi inte kan påverka svenskt jordbruks förhållanden. Det kan vi väl visst! Den här kammaren beslutar om bl.a. skatter och avgifter nationellt. Det är detta som vi år efter år har tagit upp apropå att en företagargrupp i Sverige inte har samma villkor som sina kolleger och konkurrenter i andra delar av Europa.

Det är ju därför som statsministern har stått i den här kammaren och sagt ungefär, lite fritt tolkat, att vi ska se till att företagargruppen Sveriges bönder får samma villkor. Detta mål har ännu inte uppnåtts. När kommer Socialdemokraterna att infria det löfte som man gång på gång har givit denna företagargrupp, Sveriges bönder? Eller kommer man inte att göra det? Då tycker jag att det vore hederligt att tala om detta: Vi vill inte ge Sveriges bönder samma villkor. Tala om vad som gäller. När kommer detta? Blir det inte som i de uttalanden som är gjorda?

Anf. 33 SINIKKA BOHLIN (s) replik:

Fru talman! Man kanske skulle se helheten ibland också, Eskil Erlandsson. Det är ju ändå så att det här är en företagargrupp som får pristöd, miljöstöd eller vad vi kallar det på sammanlagt 10 miljarder kronor. Jag skulle en dag vilja se en total kravlista från Eskil Erlandsson där man jämför med alla länder. Vissa dagar jämför man med Finland, om det är äggen eller politiken i norra Finland. Andra dagar tar man upp Danmark och tittar på vilka fördelar de har. Man tittar aldrig på hur plus och minus egentligen ser ut.

Jag har en känsla i fråga om detta, Eskil Erlandsson. Om man skulle våga göra den här plus- och minuslistan med alla de länder som Eskil Erlandsson tar upp i varje debatt efter vad som precis den dagen passar tror jag faktiskt att Sveriges bönder ligger väldigt bra till.

Den s.k. ryggsäcken har vi nu diskuterat ett antal år. Från regeringens sida har man försökt ta ett steg till, men jag vet att Eskil Erlandsson inte är nöjd. Men om man är ansvarsfull politiker måste man ibland också försöka finansiera de förslag som man har. När vi hittar den finansieringen kan vi ta nästa steg, Eskil Erlandsson.

Anf. 34 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! Det är ju konstaterat, Sinikka Bohlin, att svensk produktion minskar. Fläskproduktionen har minskat från – om vi nu kan prata självförsörjning, vilket vi egentligen inte kan, men om vi gör det ändå – ungefär 100 % till runt 75 %. Hur många jobb har försvunnit i och med detta och vad beror det på?

Jag kan inte se att någonting annat har försämrats än de svenska konkurrensvillkoren beroende på att vi har skatter och avgifter i vårt land som konkurrenterna inte har i andra delar av Europa, och detta på en produktion som inte är reglerad av EU. Det är inte fläskproduktionen.

Sedan skulle jag apropå Sinikka Bohlins resonemang om etik ändå vilja säga att jag tycker att det är förvånansvärt att jag och några till ska behöva reservera oss vad gäller stöd till tobaksodlingen. Jag tycker att det är förvånansvärt att man gång efter gång ska behöva reservera sig därför att vi inte kan inta en nationell inställning vad gäller exportbidrag vid försäljning av levande djur ut från EU.

Anf. 35 SINIKKA BOHLIN (s) replik:

Fru talman! Det är naturligtvis helhetsbilden igen. Man kan alltid i olika skeden under ett år titta närmare på vilken produktion som går upp och ned lite grann. Jag har bara tittat på förhållandet i mitt eget län, Gävleborg. Där ser jag t.ex. att mjölkproduktionen hela tiden ökar fastän vi tyvärr har färre företag. Man måste försöka hitta en helhetsbild, Eskil Erlandsson, också i den här ryggsäcksdebatten.

Eskil Erlandsson vet mycket väl att denna riksdag är alldeles enig om att vi inte ska ge några bidrag till tobaksodlingen. Men det är så också, Eskil Erlandsson, att vi bara är 1 av 15 länder och kanske inte starka i alla förhandlingar. Vi har inte klarat detta inom EU. Men det betyder inte att vi inte skulle fortsätta den kampen.

Att man inte har skrivit under Eskil Erlandssons reservation beror på att det står i betänkandet att vi är eniga i denna fråga. Det ser Eskil Erlandsson om han läser betänkandet.

Anf. 36 JONAS RINGQVIST (v) replik:

Fru talman! Jag vill ställa en fråga om kemiska bekämpningsmedel till Sinikka. I betänkandet beskrivs ett uppdrag till Jordbruksverket, nämligen att de ska ta fram en handlingsplan över kemiska bekämpningsmedel. Det har nu kommit ett förslag från Jordbruksverket som är rätt oroande. Det innehåller ett flertal åtgärder men ingenting som handlar om att minska användningen av bekämpningsmedel. Det är ett område som inte berörs. En kommentar från Jordbruksverket som jag läste i tidningen är att det kunde verka alltför negativt på jordbrukets lönsamhet. Det är rätt anmärkningsvärt att det är så med tanke på vad regeringen själv skriver i miljömålspropositionen. Läser man miljömålspropositionen ser man att det står att ett led i arbetet med bekämpningsmedel *skall* vara att minska användningen genom olika åtgärder och styrmedel.

Jag vill bara försäkra mig om att socialdemokratin när regeringen ska fastställa ett slutligt handlingsprogram kommer att garantera att det finns med åtgärder för att faktiskt minska användningen. Jag vill fråga Sinikka Bohlin: Kommer ni att stå fast vid det ni skriver i miljömålsproposition-

en, att man ska vidta åtgärder och skapa styrmedel för att minska användningen av bekämpningsmedel?

Prot. 2001/02:108
17 maj

Anf. 37 SINIKKA BOHLIN (s) replik:

Fru talman! Jag kan lova med mer än 100 % att jag står bakom miljömålen och även de åtgärder som skissas där. Det är naturligtvis beklagligt om en statlig myndighet inte egentligen följer de åtaganden som man från denna kammare har skrivit fast i beslutet. Jag förutsätter att man också kommer att försöka diskutera minskningen av kemiska bekämpningsmedel. Det är väldigt viktigt om vi över huvud taget i den här kammaren ska kunna prata om att åkern och betesmarkerna ska vara bland de viktigaste ekosystem vi har. En förutsättning är att vi klarar av den här diskussionen.

Jordbruk, m.m.

Anf. 38 JONAS RINGQVIST (v) replik:

Fru talman! Tack för det svaret. Det var betryggande. Om Sinikka säger det så är det nog så.

Jag hade en fråga med anledning av Gudrun Lindvalls och Harald Nordlunds replikskifte tidigare om återföring av handelsgödselskatten. Det som framkom då stämde inte riktigt med min bild. Jag vill bara få min bild bekräftad.

Den återföring som ska göras ska ske per areal förutsatt att lantbrukaren som får stöd upprättar en växtodlingsplan, dvs. en kontroll över växtnäringsflödet på gården, hur man brukar jorden, för att på så sätt få bättre kunskap om hur växtnäringsläget används och för att kunna vidta effektiva åtgärder för att minska växtnäringsläckaget. Jag vill försäkra mig om att Sinikka Bohlin delar samma uppfattning, så att det inte råder några oklarheter i debatten.

Anf. 39 SINIKKA BOHLIN (s) replik:

Fru talman! Det som Jonas Ringqvist tar upp är en mycket viktig fråga i den här debatten. Vi har t.ex. inom näringen också odling i balans, så det är väldigt viktigt att man har de här odlingsplanerna. För att man ska kunna få tillbaka något måste man påvisa att man har en miljöeffekt. Det är det som vi försöker använda som ett styrmedel för att betala tillbaka en del av skatterna.

Anf. 40 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Fru talman! Först vill jag tacka Jonas för förtydligandet och beklaga att jag inte riktigt kom ihåg hur det egentligen var. Jag har ju, som ni vet, släppt de här frågorna lite grann. Egentligen skulle Maria Wetterstrand vara här.

Jag vill ta upp lite av det som har sagts om lika konkurrensvillkor. Om man ska ha lika konkurrensvillkor innebär det att Sverige måste höja elpriset rejält. Vi måste sänka miljöstödet. Framför allt måste vi se till att markpriserna blir högre. Det är där Sverige skiljer sig från övriga länder. Vi har ett betydligt lägre elpris, betydligt högre miljöstöd och betydligt lägre markpris. Jag skulle vilja höra hur Sinikka Bohlin ser på det. Är Socialdemokraterna villiga att även påverka detta för att få likvärdiga konkurrensvillkor? Ska det vara likvärdigt ska det vara likvärdigt.

Sedan vill jag också ta upp en fråga om lokal livsmedelsproduktion. I mångt och mycket har vi en samsyn. Det gäller t.ex. exportbidragen vid försäljning av levande djur ut ur EU där Sverige har en gemensam linje. Det är inte som sagts här att vi tycker olika i olika partier. Den åsikten har vi gemensamt. Det är dessutom glädjande att se att fler länder börjar ansluta sig till den linjen, t.ex. Tyskland.

Bortsett från detta transporteras en förfärlig massa mat kors och tvärs, inte bara levande djur utan också andra produkter. Det som skulle vara önskvärt är naturligtvis att minska transporterna i EU och få en betydligt mer lokal livsmedelsproduktion.

Miljöpartiet har en reservation, nr 45, i betänkandet om detta, där vi propagerar för att vi ska hitta ett sätt att stödja lokal produktion på ett bättre sätt än i dag. Jag skulle vilja höra med Sinikka Bohlin om Sinikka Bohlin delar uppfattningen att vi måste komma fram till en mer lokal livsmedelsproduktion och även om hon har några tankar på hur regeringen skulle kunna göra för att stödja en sådan lokal produktion.

Anf. 41 SINIKKA BOHLIN (s) replik:

Fru talman! Kort om konkurrensvillkoren. Det var det jag försökte säga till Eskil Erlandsson också, att man kanske ska försöka titta på helheten ibland. Det finns även andra småföretagare än bönder. Man måste titta på hur olika typer av konkurrens påverkar, speciellt de människor som bor på landsbygden och som har sin försörjning i jordbruk och många gånger också i skogsbruk.

Småskaligheten tror jag är en mycket positiv utveckling sedan vi blev medlemmar i EU. Samtidigt som vi har en stor marknad utanför landet har den lokala marknaden blivit mycket mer intressant för konsumenterna i de diskussioner vi har haft, t.ex. om hur maten produceras. Livsmedelsverket har ju genomfört en utredning där man har undersökt hinder, förutsättningar och möjligheter. Nu är regeringen ute på turné i landet och försöker få reaktioner på hur man ser på detta. Kan man hitta regionala lösningar?

Det är naturligtvis väldigt bra om vi kan minska de här transportkostnaderna och handla så mycket lokalt som möjligt av miljöskäl, men kanske också av andra kvalitetsskäl. Samtidigt har vi de problem som vi måste komma ihåg, t.ex. att småskalig livsmedelsproduktion måste klara av de hygienkrav som är väldigt viktiga också för mig som konsument när jag köper varor från den här typen av produktion.

Anf. 42 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Fru talman! Jag hoppas att jag hörde fel. Det handlar inte om att minska transportkostnaderna. Jag var hos ett ekologiskt lantbruk där man producerar ägg, grönsaker och spannmål. Det är en stor gård. Jag menar att ett sätt att verkligen skapa en lokal produktion och en lokal marknad är att rejält *höja* kostnader för transporter. Med ett par nollor till på de kostnaderna blir det inte lönsamt att transportera. Om det inte blir lönsamt att transportera kommer den lokala marknaden och produktionen ganska snabbt.

Vi sätter egentligen inte de kostnader på transporter som de av många skäl – framför allt miljöskäl – borde ha. Det är det som gör att det lönar sig att köra hästar för slakt från Italien till Sverige, att det lönar sig att

producera fläsk långt bort från konsumenterna osv. Det finns en mängd exempel på ett inte speciellt etiskt sätt att utöva lantbruk på – framför allt när det gäller transport av levande djur men även i många andra situationer. En ökad kostnad för transporter skulle leda till en lokal produktion.

Det finns också andra stöd som kan ges, t.ex. för småskalig slakt. Det finns i dag en producent som gärna vill bygga ett mobilt slakteri för värphöns, men det finns inte något stöd att hämta från statsmakterna. Därför blir det inte av. Det här skulle både skapa en lokal produktion av t.ex. hönsbuljong, men det skulle också ge en betydligt bättre situation för många värphöns. I dag tas värphöns av daga på sätt som vi kanske inte ens vågar diskutera i kammaren. Om vi skulle få mobila slakterier för värphöns skulle vi få både en bättre etisk produktion och en lokal produktion.

Sinikka Bohlin har möjlighet att skapa stöd för just den typen av verksamhet.

Anf. 43 SINIKKA BOHLIN (s) replik:

Fru talman! Jag tror att Gudrun Lindvall tolkade mig fel eller så sade jag fel. Jag menade naturligtvis att ju närmare produktionen vi är desto bättre är det för oss. Långa transporter kan aldrig gynna vare sig miljön eller kvaliteten. Det är många gånger etiskt ifrågasatt.

Jag har följt frågan om småskaliga slakterier länge i Gävle. Jag har förstått att första hindret är att en värphöna inte är fjäderfä. Då kan man fundera över varför branschen inte anser att en värphöna är fjäderfä. Jag ser att den har fjädrar.

Det har varit många konstiga, byråkratiska diskussioner. Jag ser nu att det finns möjligheter att lösa problemet. Det vore intressant om det gick att pröva den typen av verksamhet, t.ex. mobila slakterier, i stället för att köra hönorna till slakt i Skara. Transportmässigt är det absolut inte etiskt.

Anf. 44 INGVAR ERIKSSON (m) replik:

Fru talman! Jag instämmer i stor utsträckning i Sinikka Bohlins synpunkter när det gäller behovet av förändringar i EU:s jordbrukspolitik och utvidgningen av EU. Men för oss moderater är det avgörande – och det vill jag säga här – att svenska producenter, bönder och livsmedelsindustrier, får verka på lika villkor. Det är helt avgörande för om det ska bli en lyckosam utveckling.

Sinikka Bohlin påstår att jag inte tycker om ekologisk odling. Det är fel. Däremot förordar jag mångfald och realism. Jag tycker inte att debatten i dag är sakligt realistisk. Jag är för mångfald, och jag är för olika produktionssystem. Men de måste få verka på sina villkor.

Jag tror att det är lyckosammare för den ekologiska produktionen att växa i den takt som marknaden efterfrågar produkterna. Det finns exempel på att lönsamheten är god, och det beror på att det finns en efterfrågan. Blir det en överefterfrågan sjunker priserna, lönsamheten och optimismen. Det vore olyckligt. Det är det jag försöker förklara, men det är inte så många som vill förstå det.

Normalt är Sinikka Bohlin en realistisk sakpolitiker. Det vill jag gärna säga här i kammaren. Men hon kommer inte ifrån att svaren vad gäller vad som är kvar i ryggsäcken är undermåliga. Vi får inga besked.

Jag frågade från början om när besked kommer och när någonting ska hända.

Jag har också en fråga om REKO-stödet. Det är miljövänligt med gödslings- och bekämpningsmedelsfria kantzoner. Varför togs stödet bort? Kommer det att ske en utveckling där stödet kan utnyttjas på annat sätt i ett annat system?

Anf. 45 SINIKKA BOHLIN (s) replik:

Fru talman! Ingvar Eriksson sade i sitt anförande att målet 20 % ekologisk odling inte är realistiskt. Man kommer inte att nå den nivån utan mer pengar. Så tolkade jag Ingvar Eriksson.

I Gävleborgs län har vi redan klarat av den nivån. Den varierar i olika delar av landet, naturligtvis beroende på de naturliga förutsättningar som finns för ekologisk odling.

Realismen i dag, Ingvar Eriksson, är att efterfrågan är större än tillgången. Men efterfrågan är oftast regional. Efterfrågan är stor i storstäderna och i universitetsstäderna, och tillgången är inte tillräcklig. Det påverkar också priset. I Stockholm har den ekologiska mjölken samma pris som vanlig mjölk. Det är naturligtvis marknaden som styr.

Det är viktigt att vi har de två parallella systemen. Det konventionella måste bli bättre. Men även det ekologiska jordbruket måste bli bättre eftersom det är många människor som efterfrågar den typen av produkter. Det är en vald livsstil. Det vore fel av producenterna – som Ingvar Eriksson många gånger representerar i denna kammare – att säga att vi inte ska ha den typen av produktion när det finns konsumenter som efterfrågar den.

Anf. 46 INGVAR ERIKSSON (m) replik:

Fru talman! Jag har inte sagt att vi inte ska ha den typen av produktion. För fjärde gången i denna kammare i dag säger jag att jag är för mångfald, och jag är för att produktionen ska utvecklas i takt med marknaden. Jag tackar för det något mer klarläggande beskedet som Sinikka Bohlin har gett här.

Jag känner ett stort ansvar för landsbygdens utveckling totalt sett. Då måste vi vara realister och se att huvuddelen av produktionen sker på ett alltmer miljövänligt konventionellt sätt. Vi måste stötta och driva det också. Då når vi snabbare miljövinster till glädje för hela samhället. Jag hoppas att Sinikka Bohlin delar min uppfattning i den frågan. Det är oerhört väsentligt om vi ska få ett livskraftigt jordbruk att producenterna känner lönsamhet och trygghet och att de kan lita på de beslut som fattas här och de löften som ges här. Tyvärr har löfena, Sinikka, när det gäller ryggsäcksproblemen ännu inte kunnat infrias. När kommer detta att ske?

Anf. 47 SINIKKA BOHLIN (s) replik:

Fru talman! Låt oss se på det konventionella jordbruket och det REKO-stöd Ingvar Eriksson tog upp tidigare. Det var ett stöd som vi hade de första åren efter det att vi blev medlemmar. Sedan ändrades detta. En del av de åtgärder som fanns i REKO-stödet finns faktiskt i miljö- och landsbygdsprogrammet. Det som inte finns med är att man i jordbruksföretagen hade möjlighet att få utbildning i kemikaliefrågor. Men det tycker jag, Ingvar Eriksson, är en fråga för företaget. Vi ställer

krav på andra typer av företag, stora och små företag, att ha koll på sina kemikalier. Där har vi miljöbalken och kemikalielagstiftningen som stöd.

Det första kravet för de bönder som har konventionell odling är att skaffa sig kunskap om de medel de använder i sina företag – om vi ska ha denna hållbara utveckling. Den konventionella odlingen är fortfarande störst, och den ekologiska odlingen i olika former växer sakta fram, lite olika i olika delar av landet. Båda behövs. Båda finns där. Frågan är hur vi ska hantera dessa frågor tillsammans.

Låt mig för sista gången säga något om ryggsäcken. Jag säger till Ingvar Eriksson vad jag sade till Centerpartiet: Jag skulle vilja ha den totala kravlistan. Där ska finnas med plus och minus. Vad har Danmark mer eller mindre av? Vad har Finland mer eller mindre av? Vad kommer Estland att ha? Sedan ska vi titta på var vi står i jämförelsen. Jag tror att det är bättre, Ingvar Eriksson. Vi kanske aldrig mer kommer att debattera jordbruket i kammaren, men om vi träffas ute på landsbygden ska vi kunna säga att vi tillsammans har hittat en väg inom EU och i Sverige för att hitta det bästa jordbruket för bönder, konsumenter och samhället.

Anf. 48 EWA THALÉN FINNÉ (m):

Fru talman! I detta mitt anförande vill jag bara ta upp en liten del av det som har behandlats i detta stora betänkande. Det gäller reservation nr 30, där min och Ingvar Erikssons motion från år 2000 om reglerna för arealuttag tillstyrks. Bakgrunden till att motionen väcktes är följande.

I stora delar av Skåne, liksom i andra delar av Sveriges slättbygder, är tillgången på allemansrättslig mark mycket liten. Det innebär att det råder brist på mark som allmänheten kan använda bl.a. till rekreation. Ett sätt att kombinera modernt lantbruk med föredömlig miljövard och öppna upp mark för allmänheten är att verka för införandet av ”beträdor” inom EU:s regler för arealersättning till jordbruket.

I Staffanstorps kommun finns ett exempel på en lantmästare och hans son, som på ett föredömligt sätt har försökt göra något åt saken. Redan 1987 införde de begreppet ”beträdor”. ”Beträdor” innebär att mark lades i träda i 4 meter breda remsor längs fältkanter och vattendrag. Dessa ”beträdor” har upplåtits för bl.a. ridning och promenader. De uppgår i dag till ca 13 kilometer, eller 5 hektar. ”Beträdorna” uppfyller på ett föredömligt sätt modern miljövard. De är i stor utsträckning placerade längs våtmarker och vattendrag, runt gårdens skiften och längs allmänna vägar.

Fördelarna är flera, men jag vill peka på några speciella punkter.

Kväveurlakningen minskar. Igenlamning av vattendrag minskar. Besprutning och gödsling sker ej intill våtmarker, vattendrag och allmänna vägar. Landskapet blir framför allt tillgängligt för promenader, och viltet får skydd och föda.

”Beträdorna” har ett mycket stort rekreativvärde i Staffanstorps kommun. De öppnar upp naturen för promenader, ridturer och cykelturer. Det har t.o.m. startats ridklubbar på grund av detta. De används mycket flitigt.

Jag ville med vår motion uppmärksamma detta mycket positiva exempel från verkligheten. Mitt hopp är att det ska vara möjligt att få till stånd en förändring av reglerna för hur EU:s arealersättning beräknas. Jag är inte ensam. Staffanstorps kommun har försökt gå in med dispenser

till Jordbruksverket men fått nej. Enligt reglerna kan mark endast räknas som uttagen om den är 20 meter bred. Därför kan man ingenting göra.

Min förhoppning är att riksdagen faktiskt ska uppdra åt regeringen att se över programmet för arealersättning, så att vi skulle kunna få "beträdor" i hela Sverige. Det är många som lever i just jordbruksmarker där det inte finns någon allemansrättslig mark. Dessutom är det väldigt positivt för miljön. Framför allt ger "beträdorna" ett mycket stort mervärde för alla människor, som på detta sätt kan lämna de asfalterade vägarna och söka sig ut i naturen.

Jag tycker att det är trist när man från majoritetens sida inte visar något intresse för frågan utan avfärdar frågan med hjälp av någon mening.

Detta med "beträdor" är positivt. Fråga Länsstyrelsen i Skåne, LRF Skåne men framför allt alla människor som bor i Staffanstorps kommun!

Anf. 49 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! Som den nordligaste deltagaren i kammaren i dag är jag glad över att få möjlighet att delta i miljö- och jordbruksutskottets intressanta arbete. Det är med den utgångspunkten som jag vill ta upp några Norrlandsfrågor.

Som har konstaterats, av bl.a. Harald Nordlund, är jordbrukare självfallet en viktig grupp företagare som är i behov av vår inställning till företagande, av enklare regler, av lägre skatter, av underlättande vid generationsväxlingar m.m. och av infrastruktur inte minst då det gäller vägar, IT, post, tele osv. Självfallet är det viktigt. Just ordet förenkling är enligt min egen mening ett närmast borttappat begrepp när det gäller den jordbruksadministration som vi har i detta land. Men det är en sidofråga.

Fru talman! Jordbrukssituationen i Norrlands inland är utomordentligt knepig. Självfallet är det så, som här har sagts, att vi har en mindre positiv utveckling. Just fjälljordbruket och jordbruket i Norrlands inland har en stor betydelse, lokalt och regionalt, för sysselsättningen, för livsmedelsproduktionen och för landskapet. Det kan jag intyga av egen erfarenhet. Men trots Jordbruksverkets utredning, som redan 1998 visade att jordbruket i dessa områden fick sämst utfall av EU-inträdet, och trots att riksdagen i december, då jag själv var med här, gav regeringen i uppdrag att återkomma med förslag till åtgärder för att skapa mer likvärdiga villkor för jordbruket i dessa områden har ingenting hänt, ingenting som underlättar för dessa brukares villkor. Jag tycker att det är närmast stötande.

Fru talman! När det gäller situationen för inlandsjordbruket vill jag hävda att klockan inte är fem i tolv, utan klockan är kvart över ett.

Svag lönsamhet har gett mycket begränsade investeringar. Det brådskar. Det handlar om rimliga och likvärdiga villkor, sett i ett nationellt perspektiv.

I interpellationsdebatter med jordbruksministern har hon hänvisat till att landsbygdsprogrammet skulle råda bot på dessa orättvisor. Det är inte möjligt, visar nu verkligheten.

Inlandsjordbruket tappar i dubbel mening mark för varje år som går, och regeringens uppdrag att rätta till detta har sopats under mattan.

Jag vill ta mig friheten att ställa två små frågor till utskottets vice ordförande, Sinikka Bohlin, som har lång erfarenhet av riksdagsarbete. För det första: Är det vanligt att regeringen struntar i riksdagsuppdrag trots

att en justering av villkoren, som jag här har berört, inte innebär någon merkostnad för staten? För det andra: Är Sinikka Bohlin beredd att själva ta något initiativ i dessa frågor?

När det gäller skärgårdsjordbrukets villkor har vi betonat dess betydelse i en särskild reservation. I många avseenden har skärgårdsjordbruket liknande problem som det norrländska jordbruket.

Slutligen, fru talman, vill jag instämma i Eskil Erlandssons yrkande om bifall till reservation nr 6, men jag står givetvis bakom övriga reservationer där Centerpartiet finns med.

Anf. 50 SINIKKA BOHLIN (s):

Fru talman! När jag läser motionen ser jag att man där säger att det inte är några betydande insatser som krävs, utan det är ett enklare regelverk. Det påståendet är jag beredd att ställa upp på, och jag är beredd att försöka hjälpa till. Men som Åke Sandström vet är vi fast bundna i EU:s regelverk, och det underlättar inte när man försöker hitta nya vägar.

Den utvärdering som Jordbruksverket nu har gjort om landsbygdsprogrammet är grunden till vårt nästa ställningstagande, hur vi ska formulera de nya programmen. Det har varit lite upp och ned. Först avreglerade vi allt 1990, men sedan hade vi NOLA-projektet och en annan typ av miljöstödd. När vi kom med i EU fixade vi ett nytt program. Sedan var det ett nytt program 1998.

Det är inte så enkelt alla gånger att landa rätt i dessa frågor, eftersom Sverige är ett avlångt land. Vi har här jämfört olika länder, men vi kan lika gärna jämföra Pajala och Ystad i dessa frågor.

Å andra sidan ska vi komma ihåg att Norrland har bra förutsättningar, delvis klimatmässigt, och man behöver inte använda så mycket bekämpningsmedel. Vi kanske skulle göra en plus- och minuslista för Norrland också.

Anf. 51 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! Tack för svaret. Jag vet att vi har goda förutsättningar, men det finns också stora skillnader i villkor enbart inom mitt län, där det är 40 mils avstånd mellan kust och fjäll.

Befattningshavare inom administrationen har sagt att det går att omfördela pengar. Eftersom vi inte har nått upp till den framförhandlade nivån på produktionen kan man, om viljan finns, omfördela medel från de nationella stöden till fjälljordbruket. Som jag har uppfattat det var en sådan översyn på gång, men jag har inte hört något om resultatet.

Anf. 52 SINIKKA BOHLIN (s):

Fru talman! Den parlamentariska grupp vi i dag har beställt kan gärna ta med dessa frågor när den gör sin översyn. Det gäller också fall då man inte fullt ut har utnyttjat stöden. Att det inte finns tillräckliga arealer eller tillräckligt stort djurantal kan varken Jordbruksverket eller regeringen göra någonting åt.

Man skulle kunna ändra systemet i framtiden, men även här måste vi åka till Bryssel och fråga. Hur får vi använda inte bara de gemensamma EU-pengarna utan även de nationella medel som vi har för Norrland?

Vi får fortsätta att behandla denna fråga. Frågan om Norrlandsjordbruket har aldrig varit enkel på grund av de förutsättningar som finns där.

Jordbruk, m.m.

Prot. 2001/02:108
17 maj

Jordbruk, m.m.

Det är glest mellan byarna och långa transporter, och antalet människor minskar.

Det är en utmaning att försöka hitta nya lösningar och inte fastna i de gamla system som vi har haft tidigare.

Anf. 53 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! Jag får slutligen konstatera att vår frihet är ganska begränsad och att vårt beroende av Bryssel är utomordentligt stort.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 22 maj.)

4 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Justitieutskottets betänkande
2001/02:JuU29 Godkännande av rambeslut om en europeisk arresteringsorder

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande
2001/02:MJU20 Ändringar i djurskyddslagen, m.m.

Konstitutionsutskottets betänkanden
2001/02:KU24 Regeringens förvaltningspolitik, m.m.
2001/02:KU31 Vissa censurfrågor

Utrikesutskottets betänkande
2001/02:UU12 Norden

5 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 17 maj

2001/02:1174 av *Ester Lindstedt-Staaf* (kd) till statsrådet Jan O Karlsson
Rättssäkerheten vid asylutredning

2001/02:1175 av *Ester Lindstedt-Staaf* (kd) till näringsminister Björn Rosengren

Ideellt arbete vid arbetslöshet

2001/02:1176 av *Birgitta Sellén* (c) till näringsminister Björn Rosengren
E 4 söder om Sundsvall

2001/02:1177 av *Eva Arvidsson* (s) till statsrådet Mona Sahlin
A-kassan vid ideellt arbete

2001/02:1178 av *Eva Arvidsson* (s) till försvarsminister Björn von Sydow
Oljetransporter på Östersjön

2001/02:1179 av *Helena Zakariasén* (s) till näringsminister Björn Rosengren
Elräkningar

2001/02:1180 av *Annelie Enochson* (kd) till utrikesminister Anna Lindh
Påtryckningar på Zimbabwe

Prot. 2001/02:108
17 maj

Prot. 2001/02:108
17 maj

2001/02:1181 av *Annelie Enochson* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Handikappstöd till prostatacancerpatienter

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 21 maj.

6 § Kammaren åtskildes kl. 11.21.

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

Vid protokollet

LISBETH HANSING ENGSTRÖM

/Monica Gustafson

1 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	1
2 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan	1
3 § Jordbruk, m.m.	1
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2001/02:MJU15	1
Anf. 1 ULF BJÖRKLUND (kd)	1
Anf. 2 INGVAR ERIKSSON (m)	3
Anf. 3 JONAS RINGQVIST (v)	6
Anf. 4 ULF BJÖRKLUND (kd) replik	8
Anf. 5 JONAS RINGQVIST (v) replik	9
Anf. 6 ULF BJÖRKLUND (kd) replik	9
Anf. 7 JONAS RINGQVIST (v) replik	10
Anf. 8 INGVAR ERIKSSON (m) replik	10
Anf. 9 JONAS RINGQVIST (v) replik	10
Anf. 10 INGVAR ERIKSSON (m) replik	11
Anf. 11 JONAS RINGQVIST (v) replik	11
Anf. 12 ESKIL ERLANDSSON (c)	11
Anf. 13 HARALD NORDLUND (fp)	13
Anf. 14 GUDRUN LINDVALL (mp)	14
Anf. 15 ULF BJÖRKLUND (kd) replik	18
Anf. 16 GUDRUN LINDVALL (mp) replik	18
Anf. 17 ULF BJÖRKLUND (kd) replik	19
Anf. 18 GUDRUN LINDVALL (mp) replik	19
Anf. 19 ESKIL ERLANDSSON (c) replik	20
Anf. 20 GUDRUN LINDVALL (mp) replik	20
Anf. 21 ESKIL ERLANDSSON (c) replik	20
Anf. 22 GUDRUN LINDVALL (mp) replik	20
Anf. 23 HARALD NORDLUND (fp) replik	20
Anf. 24 GUDRUN LINDVALL (mp) replik	21
Anf. 25 HARALD NORDLUND (fp) replik	21
Anf. 26 GUDRUN LINDVALL (mp) replik	21
Anf. 27 INGVAR ERIKSSON (m) replik	22
Anf. 28 GUDRUN LINDVALL (mp) replik	22
Anf. 29 INGVAR ERIKSSON (m) replik	23
Anf. 30 GUDRUN LINDVALL (mp) replik	23
Anf. 31 SINIKKA BOHLIN (s)	24
Anf. 32 ESKIL ERLANDSSON (c) replik	27
Anf. 33 SINIKKA BOHLIN (s) replik	27
Anf. 34 ESKIL ERLANDSSON (c) replik	27
Anf. 35 SINIKKA BOHLIN (s) replik	28
Anf. 36 JONAS RINGQVIST (v) replik	28
Anf. 37 SINIKKA BOHLIN (s) replik	28
Anf. 38 JONAS RINGQVIST (v) replik	29
Anf. 39 SINIKKA BOHLIN (s) replik	29
Anf. 40 GUDRUN LINDVALL (mp) replik	29
Anf. 41 SINIKKA BOHLIN (s) replik	30
Anf. 42 GUDRUN LINDVALL (mp) replik	30

Anf. 43 SINIKKA BOHLIN (s) replik.....	31
Anf. 44 INGVAR ERIKSSON (m) replik.....	31
Anf. 45 SINIKKA BOHLIN (s) replik.....	32
Anf. 46 INGVAR ERIKSSON (m) replik.....	32
Anf. 47 SINIKKA BOHLIN (s) replik.....	32
Anf. 48 EWA THALÉN FINNÉ (m)	33
Anf. 49 ÅKE SANDSTRÖM (c)	34
Anf. 50 SINIKKA BOHLIN (s).....	35
Anf. 51 ÅKE SANDSTRÖM (c)	35
Anf. 52 SINIKKA BOHLIN (s).....	35
Anf. 53 ÅKE SANDSTRÖM (c)	36
(Beslut skulle fattas den 22 maj.)	36
4 § Bordläggning.....	36
5 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	36
6 § Kammaren åtskildes kl. 11.21.	37